BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

YIL 10 AĞUSTOS 1983 SAYI: 262

CUNTA'NIN SEÇİMLERİNİ ONA KARŞI MÜCADELE PLATFORMU YAPACAĞIZ

Ülkemizde faşist diktatörlüğün kendisine bir parlamento edinme ve aklı sıra bu şekilde kendisini meşrulaştırma hazırlıkları devam ediyor.

Bir askeri darbeyle iktidarı ele geçirdiğinden bu yana tüm insan haklarını yokeden, bütün özgürlükleri kaldıran Cunta, faşizmin karakteristiklerine uygun olarak, finans kapitalin en gerici ögeleri adına, kendi temsil ettiği çıkarlar dışında kalan burjuva ve hatta tekelci burjuva kesimlerine de siyaset özgürlüğü tanımayarak seçimlere hazırlanıyor. Ve umuyor ki, bu seçimlerden sonra içeride Türkiye kamuoyu, dışarda dünya kamuoyu "demokrasiye geçilmiş olduğuna" inanacak.

Gerçekte ise, 6 Kasım seçimleri, Cunta'nın 1981 Ekiminde kendisine edindiği Danışma Meclisi'nin *yeniden teşkilinden* başka birşey değildir. Çünkü:

● Bir yandan ülkede hiç bir özgürlük bulunmadığı gibi, bu özgürlüklerin en önemlilerinden olan yasal siyaset özgürlüğü de yoktur. Faşist diktatörlük, ancak ve ancak kendi çizdiği sınırlar içinde, kendi saptadığı kurallar çerçevesinde, kendi denetimi veya icazeti altında particilik oyununa izin vermiştir.

● Hoşlanmadığı partiyi kapatmış, ya da genel başkanları dahil olmak üzere kendi izni ya da icazeti dışındaki partileri vetolarla, tehditlerle, hot-zotlarla siyaset dışı bırakacak her türlü uygulamayı yapmıştır.

● Cunta'nın bu vetolarından sonra, sıra milletvekili adaylarına gelince onlar da veto üstüne veto yiyeceklerdir. K. Evren diktatörlüğü, sadece oynanacak particilik oyununun kurallarını koymakla, sadece bu particilik oyunu içinde görev alacak partileri ve yöneticileri kendisi belirlemekle kalmamış, aynı zamanda bu oyun içinde milletvekilliğine soyunacakları da tek tek kendi süzgecinden geçirmeyi öngörmüştür. Bunları da tıpkı Danışma Meclisi üyeleri gibi belirleyecektir.

● Böylelikle 6 Kasım'da yapılacak seçimlerin seçim niteliği taşıyacak yanı daha peşinen, başlangıçta yok edilmiştir. Sadece Cunta'nın anayasasıyla, ona bağlı olarak çıkardığı faşist kanunlarla değil, sadece Cunta'nın siyasi partiler ve seçim kanunlarıyla da değil, aynı zamanda siyaset perdesi açıldıktan sonraki bütün uygulamalarıyla, bir kez daha açıkça belli olmuştur ki, 6 Kasım seçimleri bir *genel seçimler* niteliği taşımayacaktır. Değil işçi sınıfına yasal siyaset hakkını, burjuvazinin ve hatta tekelci burjuvazinin kimi kesimlerine bile siyaset yapma hakkını tanımayan, siyaset yapmağa izin verdiği partileri ve politikacıları da ince eleyip sık dokuyarak tek tek kontrolden geçirip, "sen yararsın", "sen yaramazsın" diye kendi faşist-şovenist değer ölçülerine göre tekrar tekrar açıklayan bir diktatörlüğün düzenleyeceği seçimler elbette ki, kitlelerin en geniş kesimlerinin gerçek siyasi tercihlerinin yansıyacağı olağan bir seçim olmaktan çok ötededir. Hem partiler Cunta tarafından belirlenmiş olacak, hem de onların tüzük ve programları, onların yöneticileri, diğer propagandaları, ve hem de onların gösterecekleri milletvekili adayları... Sonra da bunun adı "genel seçimler" olacak... Böyle bir soytarılığın adı "genel seçim" olmaz, olsa olsa görevi sona erecek olan Danışma Meclisi'nin yenilenmesi olur. Bu şekilde seçilecek meclis, burjuva anlamda bile bir parlamento sayılamaz. Olsa olsa Danışma Meclisi'nin 2 nci Dönemi olur...

Hepsi Cunta için uygun, hepci Cunta'nın olumlu bulacağı birkaç bin kişiyi birkaç icazetli parti çatısı altında seçim piyasasına sürüp, o daracık sınırlar içinde dahi serbestlik tanımayıp belli bir partiyi —MDP adlı faşist partiyi— empoze edip, baskı, zor ve tehditle, binbir tedbir ile MDP'ye çoğunluk sağlattırmak üzere her türlü kozu ve imkanı kullanıp, sonra da böylesi bir seçimi "milletin iradesi" gibi göstermek, bunun da adını "*demokrasiye geçiş*" koymak. İşte Kenan Evren ve şurekasının 6 Kasım seçimleri bu olacaktır.

İşte bu nedenle, 6 Kasım seçimlerinin *genel oy* ile, parlamento seçimleri niteliğiyle uzaktan yakından bir ilgisi yoktur.

Böyle olduğu içindir ki, ilerici-demokrat seçmen yığınlarının "kurulmuş", "kuruluşları onaylanmış" ve "seçimlere girmeye hak kazanmış" partilerden ve onların adaylarından hiç birisine verecekleri *oy yoktur* ve olmamalıdır.

İlerici güçlerin geçen yılki 7 Kasım referandumunda verecekleri oyları vardı: RED oyu kullanmak Cunta'yı ve onun uzun erimli kılmak istediği rejimi reddetmekti ve en şiddetli terör koşulları altında bile red oylarını yükseltmenin taşıdığı önem vardı.

Ama Cunta'nın bir yıl sonra düzenlediği 6 Kasım seçimlerinde durum farklıdır. Seçmenlerin karşısına çıkarılan partilerden birisi doğrudan doğruya Cunta'nın partisidir, diğerleri ise Cunta'nın icazeti içindeki şike partilerdir. Bunlar arasında bir "ehven-i şer"i tercih etmek ile, geçen yıl referandumda red oyu kullanmak, nitelikçe tümüyle farklı şeylerdir.

Bu seçimlerde mevcut parti-

lerden bir tanesini saptayıp, "bu Cunta'nın partisi değildir", veya "ehven-i şerdir", vb. diyerek ona oy vermek, ölümlerden ölüm beğenmektir.

Ne var ki, Cunta'nın direkt, dolaylı güdümü veya en azından izni altında seçim piyasasına çıkacak olan partilerden hiç birisine oy vermemek, 6 Kasım olayına seyirci kalmak değildir. O partilere oy vermemek, 6 Kasım platformunda ilerici güçlerin yapacağı hiçbir şey yoktur anlamına gelmez. Tersine, işçi sınıfı politik hareketi başta olmak üzere tüm ilerici siyasal güçler, ülke yaşamındaki her siyasal olayı, devrimci-demokratik hareketin gelişmesi ve güçlenmesi doğrultusunda değerlendirdikleri gibi, bu olayı da değerlendirmek zorundadırlar. Evet, Cunta'nın 6 Kasım seçimleri şu anda değerlendirmemiz gereken önemli bir siyasi olaydır.

Bu nasıl yapılacaktır? Zamanı gelince bunun ayrıntılarını açıklayacağız. Şimdilik, Cunta'nın seçim kanununa göre, "seçimlerin başlangıç tarihi" ile seçim döneminin başladığı şu günlerde, 6 Kasım için izlenmesi gereken yolu sadece *ilkesel olarak* belirtmekle yetineceğiz.

● Her şeyden önce, işçi sınıfı politik hareketimiz açısından 6 Kasım seçimleri de ajitasyon ve propagandayı yaygınlaştırmak, kitlelerin politik dikkatlerinin yükseldiği bu ortamda, Cunta'yı, onun temsil ettiği sınıf çıkarlarını, faşizmin üç yıldır sürüp gelen zulmünü, bu seçimlerin göstermelik niteliğini, Cunta'nın öngördüğü rejimin seçimden sonra da sürecek olan niteliklerini bütün araçlarımızla kitlelere yeniden ve yeniden anlatmak zorundayız.

● Tek cümleyle ifade edecek olursak: bilimsel sosyalizm açısından 6 Kasım seçimleri, kitlelerin politikleşmesi doğrultusunda tüm araçlarla ve mümkün olduğu kadar etkilice değerlendirilmelidir.

● Faşist diktatörlüğün kendiliğinden yıkılmayacağını, ancak kitle mücadelesiyle, halk ve demokrasi güçlerinin kendi öz güçleriyle yıkılabileceğini en geniş kitlelere göstermek, seçimlerdeki anti-faşist ajitasyonumuzun gelecek yıllardaki çalışmalarımıza temel teşkil edecek ana bileşenini oluşturacaktır. Unutmayalım ki, yaşanılan üç yıldan sonra ve Cunta'nın açtığı siyaset perdesinin tüm boyutları en geniş kitleler etrafında görüldükten sonra, bu ajitasyonumuz dünkünden, —örneğin referandumdakinden— daha çok yankı uyandıracak, daha çok hedefine ulaşacaktır.

● 6 Kasım'la ilgili ikinci önemli görevimiz, tüm ilerici-demokratik güçlerinin seçim platformunda yapacakları çalışmaların eylem birliği halinde gerçekleşmesine çalışmaktadır. Bir başka deyişle, 6 Kasım seçimlerindeki *faşizmi teşhir etme* ve daha önemlisi kitlelere HEDEF GÖSTERME görevini mümkün olduğunca geniş güçlerin birliği yolunda değerlendirmeliyiz.

● Bütün bunların başarılabilmesi elbette anti-faşist mücadelenin gelişmesine, yığınsallaşmasına, giderek merkezileşmesine bir katkı getirecektir. Ama çalışmalarımız sırf ajitasyon-propaganda ile, faşizmin teşhiri, faşist Cunta'yı yıkma hedefinin kitlelere gösterilmesi, bunun yollarının işaret edilmesi çerçevesinde kalmamalıdır. Seçimlerde bu ajitasyonu yapmak bir şeydir, ama çok şey değildir.

● Bu ajitasyon-propaganda çalışmalarımızı 6 Kasım'da oy verme günü OYUMUZU BELLİ ETME şeklinde bir sonuçla da bütünleştirebildiğimiz ve ilerici güçler olarak bunda başarılı olabildiğimiz taktirde, 6 Kasım olayını anti-faşist hareketin, yani Cunta karşıtı hareketin gelişmesinde başarıyla değerlendirmiş oluruz.

● Belli edeceğimiz "oy" hiç kuşkusuz Cunta'nın önümüze sürdüğü partilerden herhangi biri için yapılmış tercih olmayacaktır. Evet kullanacağımız oy, Cunta'nın Yüksek Seçim Kurulu'nun dağıttığı oy pusulaları üzerindeki partilerden herhangi birisine basılmış "Evet" oyu olmayacaktır. *Belli edeceğimiz oy*, Cunta'yı ve onun düzenini meşru görmediğimizi, Cunta'yı ve onun kalıcılaştırmak istediği faşizme sonuna kadar karşı olduğumuzu ve bu faşizmin düzenlediği seçimlerde önümüze çıkmış olan partilere de yüz vermediğimizi ifade edecek, sembolleştirecek ve KENDİ ÖZGÜR İRADEMİZİ yansıtacak KENDİ OYUMUZ olacaktır.

● Demokratik güçler için *kendi oylarını* belli etmenin, yani protesto oyu kullanmanın, kendi anti-faşist tercihlerini sandığa yansıtmanın çeşitli biçimleri olabilir. Bu boş (beyaz oy) vermekten, kendi gerçek politik tercihini dile getirmeye, oy pusulalarına yazılacak protesto sloganlarına, Cunta'nın oy pusulalarını yırtıp zarfa koymaya, Cunta'nın has partisi MDP'nin kalemle, istampa mürekkebiyle karalanmasına kadar çok değişik birçok yöntemin hepsi, Cunta'ya karşı oyumuzun en veciz ifadesi olacaktır.

● Ve tüm Cunta karşıtı güçlerin taraftarı olan seçmen kitlelerinin kullanacakları kendi oylarını, muhakkak ki, sandık kurulları ve seçim kurulları "iptal edilen oylar" arasına katacaklardır. Yüksek Seçim Kurulu da 6 Kasım seçimlerinin sonuçlarını açıklarken ilerici güçlerin oylarını da iptal edilen oylar olarak okuyacaktır. Ama iptal edilen oyların sayısı ne kadar yükselirse, bu 6 Kasım platformunda Cunta'ya karşı verilmiş *en özlü cevabın* toplu ifadesini de o denli güçlendirmiş olacaktır.

● Hiç kuşkusuz Türkiye gibi okuma-yazma oranının düşük olduğu bir ülkede, her seçimde oy kullanma kurallarını bilmediği için oyu iptal edilen bir miktar seçmen vardır. Ama bunların oranı üç aşağı beş yukarı sabittir. 6 Kasım seçimleri sonucunda iptal edilmiş oyların toplam yüzdesinden bu yüzde çıkarıldığı zaman, aradaki fark, Cunta'ya ve faşizme karşı *en doğrudan verilmiş* red oyları olacaktır.

● Şu halde, oy kullanmayana para cezasının kesileceği 6 Kasım seçimlerinde ilerici-demokrat güçlerin oy kullanmaları ile ilgili tutumumuz, K. Evren rejimine karşı bu şekilde oy kullanmak ve kullandırtmak olmalıdır.

● Hiç kuşkusuz Cunta'ya karşı olan pek çok yurttaş, hatta birçok ilerici seçmen 6 Kasım'da "Cunta'ya ait" görmedikleri, ona "en uzak gördükleri", veya "Cunta'ya karşı" gördükleri bir partiye oy kullanmak isteyecektir ve kullanacaktır da. Bu nedenle, hangi siyasi eğilimden ve tercihten olursa olsun, Cunta'ya ve onun kalıcılaştırmak istediği rejime karşı olan yurttaşların Cunta'nın seçim platformundaki partilere oy vermemelerini ve kendi oylarını, temel siyasi tercih yolunda, yani K. Evren rejimine karşı olarak kullanmalarını öngörmekteyiz. Böylelikle *sadece devrimci-ilericiler olarak değil*, CHP'lilerin, MSP'lilerin, AP'lilerin de 6 Kasım'da aynı şekilde protesto oyu vermelerini sağlamak için çalışmak ve protesto oylarının sayısını ve oranını mümkün olduğu kadar yükseltmek, Cunta'ya karşı 6 Kasım günününe dönük anti-faşist çalışmalarımızda önemli bir yer tutacaktır. Kitlelere somut önerimiz olacaktır.

Bir başka deyişle, Cunta'nın 6 Kasım seçimlerini, ONA KARŞI BİR PLATFORM OLARAK değerlendirmek için kısıtlı da olsa olanaklar vardır. Bu platformun Cunta'ya karşı kullanılması, hem seçim öncesinin

(Devamı 14. sayfada)

İFLAS EDEN ŞİRKETLER Mİ, EKONOMİNİN KENDİSİ Mİ?

Son günlerde ekonominin en cazip konusu, şirket kurtarma ameliyeleri. Devamlı tartışılıyor, her kafadan bir ses çıkıyor, çeşitli önermeler getiriliyor, ama meselenin özüne, esasına değinen pek yok. Olması da ne burjuvazi, ne de her tandastan sözcüleri açısından olası değil. Çünkü iflas eden aslında sadece şirketler değil, aynı zamanda bu ekonomik düzenin, emperyalizme sımsıkı bağlanmış montajcı ekonomik yapının ta kendisi.

Zaten gürültü de bu gerçeğin sezilmesinden, ama açıkça dile getirilememesinden kopuyor. Yoksa 24 Ocak kararlarının yürürlüğe konmasından sonra bir kısım şirketlerin iflasa sürüklenmelerinden daha doğal ne olabilirdi ki? Zaten 24 Ocak kararları sıkı sıkıya uygulanırken "ölen ölür, kalan sağlar bizimdir" denildiğinde buna itiraz edenin de pek çıkmamasının nedeni, 24 Ocak'ın doğal olması gereken bu tür sonuçlarına, ekonominin bekası için katlanılması gerektiği noktasında fikir birliği olmasından kaynaklanmıyor muydu?

Ama gelişmeler hiç de beklenildiği gibi olmadı. 24 Ocak kararları güya ekonomik yapıyı yeniden şekillendirmeyi amaçlıyordu. Hatırlanacaktır, yabancı paraya olan ihtiyacın karşılanmaz hale gelmesi sonucu, ekonomi iflasın eşiğine varmıştı. Bu da emperyalizme bağımlı sanayileşmenin doğal sonucuydu. Geleneksel tarım ürünleri ihracından –ki zaten ihracatın büyük bölümünü oluşturuyordu– elde edilen döviz, yatırım ve tüketim için gerekli ithalatı karşılayamaz hale geldiğinde "ithal ikamesi" adı altında sanayie yönelmişti. Ne ki emperyalist metropollerin yönlendirmesiyle –ve işbirlikçi burjuvazinin de kısa dönemde yükünü tutması açısından öylesi işine geldiğinden– sanayi daha başlangıçta montajcı yapıda oluşturulmuştu. Kalite, standart, ambalajlama vb. açılarından da iç pazara yönelikti. Türkiye'yi kendi sanayi ürünleri için bir pazar olarak gören batılı metropollerin işine böylesi geliyordu. Çünkü montaj usulüyle çalışacak fabrikaların yatırım mallarını satmakla kalmayacaklar, aynı zamanda ürünün üretilmesi sürecinde kullanılacak hammadde ve yarımamül madde ihracatıyla Türkiye pazarını ellerinde tutmaya devam edeceklerdi. Çoğu kez % 85-% 90 oranında ithal girdileri esasına göre kurulan fabrikalar, hernekadar yerli girdi oranını bir süreç boyunca artırmayı amaçlıyor idi iseler de, ithal girdileri hiçbir zaman öngörülen oranlara düşürülemedi. Çünkü böylesi bir süreç, yan sanayilerin de paralel olarak kurulup geliştirilmesiyle mümkündü. Oysa bunlara yapılacak yatırımlar da yabancı paraya ihtiyaç gösteriyordu ve ilh.

Başlangıçta işler, burjuvazi açısından bir hayli iyi –şimdilerde bir kısım sözcülerini "altın çağ bir daha asla gelmeyecek" diye hayıflandıracak ölçüde– gitti. 12 Mart döneminden çıkışta Merkez Bankası'nın döviz rezervleri en yüksek seviyedeydi, işçi dövizlerinin artarak girişi sürüyordu, yatırımların iç ve dış finansman imkanları en elverişli şartlara haizdi, korumalı iç pazar ise düşük standartlı imalatı, yüksek kâr oranları bırakarak kolayca massediyordu. Ne ki, bir süre sonra deniz tükendi. Çünkü montaj sanayi için gerekli ve giderek büyüyen ithalatın başlıca kaynağı olması gereken ihracat yerinde sayıyordu. İhracatın büyük bölümünü geleneksel tarım ürünleri oluşturuyordu. Burada detaylarına inemeyeceğimiz çeşitli faktörler nedeniyle tarım ürünlerinin ihracatını artırmak mümkün olmadığı gibi gittikçe düşen dış ticaret hadleri nedeniyle dış ticaret açığı akıl almaz bir hızla büyüyordu. Ayrıca enerji, büyük ölçüde petrole bağımlı olduğundan, petrol krizi dış ticaret hadlerinin düşmesini daha berbatlaştırmıştı. Bu arada Avrupa'da boşta kalan petrodolarlar kısa bir süre için imdada yetişti. Ne ki, borç yiyen kesesinden yerdi. Bir zaman sonra, alacaklıların da kapıya dayanmasıyla meşum akıbet geldi çattı. Türkiye ekonomisi iflasın eşiğindeydi. Çare IMF'nin vesayeti altına girmekti.

IMF'NİN VESAYETİ ALTINA GİRİNCE

Kimisi yermek, kimisi yüceltmek için Özal'ı 24 Ocak kararlarının mimarı olarak niteliyor. Oysa Ü. Çölaşan'ın "24 Ocak'ın Perde Arkası" kitabında açıklandığı üzere Özal'ın bu işte ufak bir dahli bile yok. Çünkü IMF'in Türkiye vb, ülkeler için reçetesi "klasik". Özeti de şu:

Madem ki, ekonomi yabancı para yetersizliğinden çıkmaza girdi, o halde yabancı paraya ihtiyacı azaltmak lazım. Bu nasıl mümkün olur? Bir yandan ithalatı azaltırken, öte yandan da ihracatı artırarak. İthalatı azaltmanın yolu ithal girdilerine bağımlı üretimi kısmak, bunun için de iç talebi azaltmak ve bunun için de ücretleri düşürmek. İhracatı artırmanın yolu ise devalüasyonlarla ve devamlı kur ayarlamalarıyla TL'nin değerini düşük tutmak, ihracat sübvansiyonlarını yükseltmek, KİT ürünlerinin fiyatlarına, bu kuruluşların kârlı işlemesini sağlayacak şekilde devamlı zam yapmak böylece iç talebi kısarak tasarrufu teşvik etmek ve bütün bunlar sonucunda iç pazarı daralacak olan sanayii dış pazara yönelmeye zorlamak.

Sonrasını herkes biliyor, 24 Ocak kararlarının ancak Cunta işbaşına geldikten sonra gerçekten uygulanabildiğini tekelci burjuvazinin en "mümtaz" sözcüleri dahi teslim ediyorlar. Ve bunların en hayasızlarından birisi, bir ekonomi profesörü, meselenin bamteline basıyor. "Bu yönetim (Cunta'yı kastediyor) hiçbirşey başaramadıysa, işçi ücretlerini bir yılda 10 dolardan 6 dolara indirmeyi başarmıştır" diyor.

Evet, Özal'ın hakkını, –ya da IMF'nin hakkını– ne çareki Cunta'ya teslim etmek gerek. Gerçekten 24 Ocak kararlarıyla varılması öngörülen istikrar hedeflerinde sadece bir tanesine erişilebilmiştir: İşçi ücretleri –bunu tüm çalışanların gelirlerine şümüllendirebiliriz– Cunta'nın süngüsüyle büyük ölçeklerde hacamat edilmiştir. Bunun dışında ne enflasyon öngörülen oranda geri çekilebilmiştir, –1983'de en iyimser tahminle % 40'ı bulacaktır– ne ihracatta sıçrama yapılabilmiştir, –1981 ve 1982'deki nisbi artışların geçici olduğu 1983 gerçeğiyle dank etmiştir– ne işçi dövizi girişi arttırılabilmiştir, ne yabancı sermaye girişi tüm yalvarmalara rağmen derde deva olacak mertebeye çıkartılabilmiştir, ne dış krediler istenilen hacme yükseltilebilmiştir, ve ilh, ve ilh...

Bu yazının amacı Cunta yönetiminde Türkiye ekonomisinin geçirdiği serüveni incelemek değildir. Bu, detaylı olarak ele alınması gereken –ve sağdan ve soldan kimsenin henüz ciddi olarak el atmadığı– çok önemli görevlerimizden biri olarak önümüzde durmaktadır. Ve kapsamlı bir araştırma çalışması şeklinde düşü-

nülmelidir. Bu yazının amacı, son günlerde en çok sözü edilen bir olgudan, şirket kurtarma amelyelerinden hareket ederek, ekonominin bugün vardığı köşebaşındaki durumuna neşter atmaktır.

BİR KISIM ŞİRKETLERİN BATMASI DOĞALDI

24 Ocak kararlarında somutlanan IMF-Özal'ın evdeki hesabı, Türkiye ekonomisinin çarşısına uymadı. Uyamazdı da, çünkü Türkiye'de kapitalizmin barutu çoktan tükenmişti. Kapitalizm çerçevesinde kalındıkça –istenirse en zorba baskı rejimlerine başvurulsun– ekonominin, değil geliştirilmesi, istikrara kavuşturulması dahi mümkün olamazdı. Nitekim Cunta'lı 3 yıl IMF patentli 24 Ocak reçetelerinin Türkiye ekonomisine öksürük şurubu kadar dahi kâr etmediğini kanıtladı. Bu olgunun –diğer hiçbiri, enflasyonun yeniden azması, ihracatın düşmesi, döviz açığının fırlaması, büyüme hızının düşmemesi vb. değilse– en somut göstergesi iflas eden şirketler ve bunların oluşturdukları uzun kuyruklardır.

Aslında 24 Ocaklı bir dönemin en mantıksal sonuçlarından birisidir *bir kısım* şirketlerin iflasa sürüklenmeleri. Çünkü 24 Ocak felsefesi uyarınca ekonomi, alınan tedbirlerle ihracata yönelik bir üretim yapısına kavuşturulacaktır. Böylesi bir süreç ise, bu gidişe ayak uyduramayanların aradan çıkmalarını doğal olarak öngörmektedir. Nitekim Özal'ın, "ölen ölür, kalan sağlar bizimdir" şeklindeki direnmesi, onun 24 Ocak felsefesine sadakatinin göstergesidir. O halde 24 Ocak bihakkın uygulandığında, burjuvazi içinde çeşitli kaynaşmalar, alt üstlükler ve iflaslar da doğaldır. Doğal olmayan, bu iflasların Türkiye'deki gerçekleşme biçimidir.

24 Ocak uygulamalarıyla birlikte, Türkiye ekonomisinde zaten var olan tekelci yapının daha da konsolide olacağı belliydi. Madem ki enflasyonu düşürmek için sıkı para politikası uygulanacaktı ve madem ki, hem aynı amaçla hem de tasarrufları teşvik için faizler yüksek tutulacaktı, bunun bir bedeli ve bu bedeli ödeyecek kapitalistler de olacaktı. Nitekim öyle oldu. Orta burjuvazi içinde iflaslar birbiri peşinden geldi. Bu kervana büyük burjuvazi içinden de katılmalar başladı, pek çok şirket el değiştirdi. Batma noktasına gelen şirketleri ucuza kapatan kimi tekelciler, finans-kapital oligarşisi içindeki yerlerini daha da berkittiler. Özel sektördeki sanayi-banka bütünleşmesi daha ileri boyutlara gelişti, sonuçta finansman için kredi kullanma imkanları birkaç büyük ailenin kontrolündeki holdinglerin inhisarına geçti. Bankalarla sıkı fıkı olmayan, devlet bankalarından yeterince yüz bulamayan bazı tekelciler de iflasın eşiğine geldiler. Hatta finans kapital zümresi içine kapağı atmaya çalışan ve bu yüzden banka sahipliğine soyunan Kozanoğlu-Çavuşoğlu gibi kimi yeni yetme patronlar mevduat toplamada kodaman bankalarla rekabet edebilmek için bankalarını bankerlerle fazla içli dışlı ilişkilere sokmalarının bedelini önce bankalarının, ardından holdinglerin batışıyla ödediler.

Sermaye cephesi içinde olup bitenlerin buraya kadar ki kısmı –özellikle geçirilmekte olan ekonomik bunalım ve bu bunalımlardan çıkmayı öngören 24 Ocak kararları şartlarında– eşyanın tabiatı icabı doğaldır. Doğal olmayan batma noktasına gelen parababalarının tutumudur. Ya da, moda tabiriyle kurtarılma ameleyeridir. Pek çok şirket devletin kapısında kurtarılmak için kuyruk olmuş beklemektedir.

İlk bakışta bu uygulama, –devletin iflasın eşiğindeki şirketleri kurtarması– 24 Ocak kararlarının felsefesine taban tabana zıt gibi gözükmektedir. Öyle ya, batan batacak, gemisini kurtaran kaptanlarla istikrara doğru yol alınacaktır. Şimdi burjuvazi, onun devleti, böylesine liberalliğin riskini göze alamamaktadır. Çünkü nicel birikim nitel sıçramanın belirtilerini öylesine çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır ki, batanın sadece şirketler olmadığı, bağımlı kapitalist yapının ta kendisi olduğu bizzat sistemin sahipleri ve savunucuları tarafından da anlaşılmaya başlanmaktadır. Böyle olunca esasında kapitalist sistemi kurtarmaya matuf 24 Ocak kararları ile yine topyekun batma tehlikesini önlemeye matuf şirket kurtarma operasyonlarının, burjuvazi için bir bütünün –ama aynı zamanda çaresizliği de içinde barındıran bir bütünün– parçaları olduğu daha iyi anlaşılır.

Kurtarılma amelyesini, tek tek patronların kurtarılması şeklinde görmek yanılgıya yol açabilecek eksik değerlendirmelerden kaynaklanmaktadır. *Çüntü patronlar –ve aileleri– kişisel olarak kurtarılmaya ihtiyaç duymayacakları ölçüde kat kat paçalarını kurtardıktan sonra iflas bayrağını açmaktadırlar.* Konumuzun can alıcı noktası da budur.

Nedir kurtarılma amelyesi? Genellikle işletme sermayesi bulmakta güçlük çeken şirketlerin bir bölümü, en sonunda borçlarını ve işçi ücretlerini ödeyemez duruma gelmektedirler. Bu durumda şirket, ya tekelciler tarafından ucuza kapatılarak el değiştirmekte, ya da kurtarılma kuyruğuna girmektedir. Kurtarılma kuyruğuna giren şirketlerin borçlarını, başta devlet bankaları olmak üzere bazı kuruluşlar üstlenmekte ve bu borçlara karşılık da şirketin hissedarı olmaktadırlar. Şimdiye kadarki uygulamalar kurtarılan şirketlerin sermayelerinin büyük bölümünün devlet sektörü kuruluşlarının kontrolüne geçmesi şeklinde olmuştur. Bir başka deyişle bu gibi şirketlerin sahipliği *hukuki bakımdan özel mülkiyet konusu olmaktan çıkmaktadırlar.* Sermaye içinde özel mülkiyet payları bulunsa bile, şirketlerin kontrolü devlete bırakılmaktadır.

• Devlet tekelci kapitalizmi açısından bu uygulama da kuşkusuz yeni değildir ve kapitalizmin bunalım dönemlerinde yaygın olarak kullanılan "evrensel" uygulamalardan birisidir. Sonuçta ağırlıklı olarak devletin sağladığı finansmanlarla şirket çalışır hale getirilmekte, ama sahipliği el değiştirmektedir. Ne ki, bu tür uygulamalar, genellikle iflasın eşiğindeki şirketin özel mülkiyet sınırları dahilinde el değiştirmesinin mümkün olmadığı şartlarda ve oldukça istisnai olarak başvurulan tedbirlerdir. Bizde ise meselenin bir hayli ilginç ve farklı yanları vardır.

ŞİRKET DEĞİL SİSTEM KURTARILMAĞA ÇALIŞILIYOR

24 Ocak kararlarının ortodoks savunucusu bir kısım tekelci mihraklar, kurtarılma amelyesine sert bir şekilde karşı çıkmaktadırlar. Haklıdırlar, çünkü 24 Ocak kararları doğrultusundaki ekonomik yapılanmaya ayak uyduramayanlar batmalıdır ki, yeni yapılanmalara imkan çıksın. Eğer bu gibi şirketler kurtarılırsa, eski hamam eski tas aynen devam edeceğine göre krizden ebediyyen çıkılamayacak demektir. Ve belki de içlerinde iflasın eşiğindeki şirketleri yok bahasına kapatmanın rüyalarını görenler de vardır.

Ama bu gibiler pek fena şekilde yanılmaktadırlar. Çünkü iflas etme noktasına gelen bir şirket diyelim devlet tarafından kurtarılmadı, bu durumda olası olanı nedir? Alalım Gü-

ney Sanayi örneğini. Acaba devlet tarafından kurtarılmasaydı ne olacaktı? Ya özel sektör içinde el değiştirecekti, ya da iflasını ilan edip bir kenarda çürümeye terkedilecekti veya parça parça satılacaktı vs. Birinci hal için özel sektör içinde, tekelci parababaları arasında sen alacaksın, hayır ben alacağım kavgası vardı da devlet mi Güney Sanayi'e el koydu? Ne gezer! Mümkün mü bu çapta bir işletmenin borçlarını yükümlenecek ve sonra da ona yeterli finansmanı sağlayacak çapta bir babayiğit tekelcinin çıkması? Nitekim çıkmadı da. Ve sonuçta devletin öncülüğünde ve garantisinde olmak şartıyla son dönemin en gözde ve en kodaman tekel gurubu Enka'nın katılımıyla Güney Sanayi "devletleştirildi". Bu olmasaydı da sahipleneni çıkmadığı için Güney Sanayi tesisleri çürümeye terkedilseydi, ya da parça parça satılmaya bırakılsaydı, kapitalizmin bekası açısından daha mı iyi olacaktı? Elbette değil. Çünkü Güney Sanayi tek örneği oluşturmuyor. Ondan çok önceleri Asil Çelik'le başlayan yüzlerce dev şirket ve fabrika sırada bekliyor. Ve bu kadar çok tesisin özel mülkiyet sınırları içinde el değiştirmesi, bunların finansmanı açısından olası değil. Kendi işletmelerinin finansmanı için büyük zorluklar çekenlerin, bir de kapattıkları yeni müflis şirketleri işletebilmeleri nasıl mümkün olabilir? *İşte bugün şirket kurtarma ameliyeleri ile, yine tekelci burjuvazinin devletinin yapmağa çalıştığı, hem şirketleri, ama esasında sistemi kurtarmaktır.* İflasın eşiğine girmiş şirketlerin tekelci mihraklar tarafından paylaşıldığında –ki böyle bir eğilim yoktur ya, olduğunu varsayalım– üretimlerine devam edebileceklerinin hiçbir garantisi olmadığı gibi, bu kadar çok işletmenin faaliyetlerinin son bulmasının ise, ekonominin artık asla iflah olmayacak ölçüde felcine yol açacağı kesindir.

Zaten kurtarılma amelyesine tümden karşı olanın da pek bulunmaması bu nedenledir. Pek çoğu kurtarılma amelyelerinde bazı kıstaslar konulmasından ve alabildiğine yaygınlaştırılmamasından yanadırlar. İleri sürdükleri kıstaslardan birisi –ve belki başlıcası– şirketleri batma noktasına geldiği halde özel ve ailevi harcamalarında eski lükslerini pervasızca sürdürenlerin kurtarılma operasyonu dışında bırakılmalarıdır. İşte yine konumuz açısından bu noktanın can alıcı önemi vardır.

Demek ki, tekelci mihraklara göre dahi iflasını ilan edenlerin içinde, kişisel olarak, ailevi olarak asla iflas etmemiş, aksine göze batacak ölçüde vur patlasın çal oynasın gününü gün edenler bulunmaktadır. Tekelcilerin sözcüleri dahi böyle söylediklerine göre bu noktada bir hakikat payı olması gerekir ve yapılacak en basit bir ekonomik analiz, aslında meselenin çapının çok daha ilginç ve hayret verici boyutlara ulaştığını gösterecektir.

MİLLİ GELİRDEN KİM NE ALIYOR?

DİE verilerine göre son 5 yıl içinde Türkiye'de gayri safi milli hasıla (GSMH) sabit fiyatlarla % 7,3, yanı sıra nüfus % 8,6 artmıştır. Yalnız GSMH'daki artış düzenli bir yükseliş şeklinde gerçekleşmemiş, bazı yıllarda büyüme negatifte seyretmiştir. Bu nedenle 5 yıllık toplam olarak kişi başına düşen GSMH'da, % 4-5 civarında bir azalma olmuştur.

Buna karşılık yine DİE'nin verilerine göre son 5 yılda reel işçi ücretleri tedrici bir düşüşle 1982'de 1977'dekinin tam yarısına gerilemiştir. İşçiler dışında diğer çalışanların gelirlerinde de benzeri bir gelişme olduğu bilinmektedir. Demek ki, 5 yıllık sürenin tamamında çalışanların gelirinde ortalama % 25 eksilme olmuştur. Kişi başına düşen GSMH'daki, döneme tekabül eden azalmayı hesaba katarsak, milli gelir içindeki paylaşımda geniş çalışanlar yığının payına düşen miktardan ortalama % 20'lik bir payın el değiştirğini kolayca görürüz. Bir fikir verebilmek için TL'nin dönem sonundaki değerine göre bu miktarın en az 2500 milyar TL'yi bulduğunu belirtelim.

Bu kadar para, ya da bu para karşılığındaki üretim, mal, hizmet zenginlik vb. ne olmuştur? Acaba yatırımlara mı gitmiştir? Yoksa stoklar mı büyümüştür. Veyahut ihracata mı ayrılmıştır?

Yine DİE verilerine göre aynı dönem içindeki stok değişmeleri beher yıl için GSMH'nin yüzdesi olarak %2 civarında sabit kalmaktadır. Demek ki, çalışanların kaybı stoklara gitmemiştir. Aynı kaynaklı verilere göre yatırım hacminde bir artma yoktur, aksine azalma vardır. Zaten yatırımların durumu günlük hayatın içinde de ayan beyan ortadadır. Özel sektör yatırımları yıllardır durmuştur. Devlet yatırımları ise, en acilleri dışında, yarıda kalmaları ve çürümeleri göze alınarak durdurulmuştur. O halde çalışanların cebinden çıkan trilyonlar yatırımlara da gitmemiştir.

Aynı dönem içinde ihracatın arttığı, üstelik dış ticaret hacmindeki dehşetli azalma nedeniyle mal miktarı olarak ya da TL'nin sabit değeri cinsinden arttığı bir gerçektir. Ne ki, tek başına ihracatın artmış olması bir anlam ifade etmez. Aynı dönemde ithalat, hem de ihracattan daha hızlı artmıştır. Böylece ithalat ihracatı dengelediği gibi, yurtiçinde kullanıma sunulan bir miktar fazlalık dahi oluşmuştur.

Bunlara ilavetten yurtdışında çalışan işçilerin yurtiçine aktardıkları tasarrufları vardır, yıldan yıla artan dış borçlanma vardır, devede kulak da olsa kâr tranferlerinden fazla yabancı sermaye girişi vardır ve ilh. Bütün bunlar, çalışanların olmadığına göre, herhalde birilerinin kâr hanesine yazılmış olmalıdırlar.

Sözü uzatmaya gerek yoktur. Yukarıdaki tablo son dönemde çalışan geniş kitleler dışında kalan bir kesimin ulusal gelir içindeki payının dev ölçeklerde artmış olduğunu, ilkokul aritmetiği basitliğinde ortaya koymaktadır. Üstelik banker maşası marifetiyle mülksüzleştirilen yüzbinlerce orta katman mensubu ve de tekelleşmenin hızlanmasından nasibini alan kimi orta boy kapitalistleri de işin içine katarsak, küçük bir azınlığın elinde ne kadar muazzam bir servet biriktiği kendiliğinden anlaşılır.

Hal böyle iken anlaşılmaz gibi gözüken, burjuvazinin tümünün yatırım kaynakları bulamadıklarından sızlanmaları, azımsanmayacak miktarda şirketlerin, finansman eksikliği nedeniyle iflas bayrağını çektiklerini ilan etmeleridir. Bu muammanın bir tek anlaşılabilir cevabı vardır. Burjuvazi, hemen külliyen, son dönemde elde ettiği akıl almaz zenginliklerin önemli bölümünü, üretim araçları dışında kişisel servet haline getirip bir kenara ayırmıştır. Ve, değil yatırım için kaynak bulma zorluğu çekenler, işletme sermayesi eksikliğinden batma noktasına gelenler dahi, kendi kişisel-ailesel servetlerini asla devreye sokmamaktadırlar. Zaten bir ölçüde büyük bir vurdumduymazlık ve pişkinlikle, hiç haya, hatta en ufak üzüntü duymaksızın iflas bayrağını kaldırmalarındaki şaşırtıcı görünüm de bu gerçekten kaynaklanmaktadır.

Nasıl olmaktadır da bir kapitalist elindeki son imkanları da kullanmadan sahibi olduğu üretim aracının mülkiyetinden vazgeçebilmektedir? Kapitalizm, tek tek kapitalistlerin ü-

zerinde şekillenir ve kapitalistler de "hele bir yükümüzü tutalım, geleceğimizi garantiye aldıktan sonra bu işi bırakırız" diye işe başlamazlar. Kapitalist üretimin kendine özgü kanunları, serbest rekabetçi dönemde kıran kırana rekabet eden, battı mıydı herşeyiyle, topyekun batan kapitalistlerin varlığı üzerinde şekillenir. Tekelci dönemde ise tekeller arası açık ve zımni anlaşmalar, devlet-tekel ilişkileri tekellerin düzenini ve bekasını sağlarken, özellikle orta burjuvazi içinde –bunalım dönemlerinde çok daha yaygın olarak– iflaslar birbirini kovalar. Ne ki, burada da iflas eden genel kaide olarak varını yoğunu tükettikten sonra iflas eder. Bizde şimdilerdeki durum farklı olduğuna, yani bir kısım kapitalistler, menkul-gayrimenkul yükünü iyice tutup, bunları bir kenara ayırdıktan sonra iflas bayrağını çektiğine göre, bunun bir sebebi olması gerekir.

Nitekim bunun bir sebebi vardır ve o da burjuvazinin kendi düzenini sürdürebilmek konusundaki çaresizliğidir, aczidir. Cunta egemenliğinde, ekonominin son 3 yıllık serüveni bu gerçeği, tartışılmaz bir şekilde, burjuvazinin de gözüne sokarcasına apaçık ortaya koymuştur.

Burjuvazi, ekonominin istikrara kavuşması için 24 Ocak kararlarından buyana ne beklediyse, ne umduysa bir teki bile gerçekleşmiş değildir.

İhracat istenilen ölçüde artmamış, 1983'de 1982'nin gerisinde seyretmeğe başlamıştır. Birazcık uzağı gören burjuvazi sözcüleri bu tehlikeye daha iki yıl önce işaret etmişlerdir. Öngörülen ekonomik canlanma gerçekleşmemiş, doğruluğu şüpheli büyüme hızlarının dahi altında kalınmış, düşük kapasite kullanımından kurtulunamamış, iç ve dış piyasaların canlanabilecekleri doğrultusunda belirtiler görülmemiştir.

Yatırımların ağır aksak gitmesi, özel sektörde hemen tamamiyle durması sonucu ekonomik büyüme yerini ekonomik küçülmeye terketmiştir. Yatırımların geleceği konusundaki aşırı karamsarlık, burjuvazi içinde yoğunlaşarak sürmektedir. Yatırım yok, alım gücü gittikçe daralan bir iç pazar. Bu tablo burjuvaziyi gerçekten düşündürmektedir.

Beklenen ilave dış kaynaklar sadre şifa olacak mertebelere asla ulaşmamıştır ve ulaşacaklarına dair hiçbir emare olmadığı gibi, daha kötüye gitmesi de muhtemeldir. Dış borçlanma artmaktadır ama, borç yiyen kesesinden yer misali, bir yıl içinde giren kredileri, borç ödemeleri bir anda geri götürmektedir. Yabancı sermaye girişi, Ocak-Mayıs 1983 dönemindeki 58 milyon dolarlık rakamın da gösterdiği gibi komik miktarlarda kalmaktadır. Ki aynı dönemde 18 milyon dolarlık kâr transferi de yabancı sermaye beklentisinin cabasıdır. İşçi dövizleri girişi Ocak-Mayıs 1983 döneminde 581 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 1982'nin aynı döneminde tekabül eden miktar 740 milyon dolardır. 1982'de turizmden elde edilen gelir 262 milyon dolardır. Oysa bu kalem bir önceki yıl 277 milyon dolardır. Miktarın cüceliği bir yana turizm gelirinin devede kulak kalmaktan öteye gitmeyeceği ortadadır. Yine 1982'de 114 milyon dolar olarak gerçekleşen dış ülkelerdeki müteahhitlik hizmetleri geliri, bu kanaldan da büyük hayaller kurmanın abesliğine delildir.

İşte Türkiye ekonomisinin mevcut durumu ve daha da önemlisi bu durumun aksettirdiği "parlak" istikbal! Burjuvazinin büyük bir açgözlülükle kişisel servet edinmesinde ve sonuçta da –bir ölçüde bu olgunun da katkısıyla– iflas bayrağını kaldırmasında, bu ekonomik tablonun önemli etkisi olmalıdır. 1960'lı ve özellikle 1970'li dönemlerin furyasında işini becermiş nice kapitalist, yoktan varolmanın getirdiği açgözlülük, köksüzlük ve geleneksizlik faktörleri de işin içine karışınca, yukarıdaki ekonomik tablonun umut vermeyen geleceği karşısında, kendisinin ve ailesinin aşırı lüks tüketimini garantiye almanın çaresini menkul-gayrimenkul kişisel servet edinmekte bulmuşlardır. Bunun, ulusal gelir bölüşümünün aritmetik olarak ortaya koyduğunun dışında açık, örtülü pek çok kanıtları vardır.

Ağustos 1983 başında Milliyet'te çıkan bir habere göre son bir buçuk yıllık dönemde (yani 1982'de ve 1983'ün ilk yarısında) yurda kaçak sokulan altına 5 milyar dolar tutarında yabancı para ve mal ödenmiş! Akıl alacak gibi değil ama Milliyet böyle söyledikten sonra eksiği yoktur, fazlası vardır. Şimdi, kimlerdir bu altına para yatıranlar? Herhalde, kemerlerini sıkmak suretiyle midelerindeki gurultuları bastırmakla iştigal eden ve son 5 yılda gelirleri yarı yarıya düşen, çalışan halk kesimlerinin altına hücum ettiklerini iddia edecek kadar kimse şaşırmamıştır pusulayı!

Ayrıca Türkiye'de canlı bir döviz karaborsasının olduğu bilinir. Son dönemde bu karaborsa daha da canlanmıştır. İşçi dövizi girişindeki gözle görülür düşmelerin de bu hareketlenmede payı olduğu açıktır. Ne olmaktadır bu karaborsa döviz piyasasında dolaşıma çıkmış milyarlarca DM? Herhalde birilerinin kendi ve ailevi istikballerini garantiye almaları maksadıyla İsviçre bankalarına depo edilmektedir. Hem de çoğu kez Türkiye'ye girmeden, yurtdışından kapatılarak! Yine inşaat sektöründeki bunca durgunluğa rağmen lüks konut piyasasının akıl almaz bir canlılık göstermesi de boşuna değildir. Küçük ve orta boy konutların piyasası, orta tabakaların hızla mülksüzleştirilmeleri nedeniyle sinek avlarken lüks konut üretimi büyük hız kazanmıştır. Üstelik bu alandaki astronomik fiyatlar, boyalı basının bile diline pelesenk olacak mertebelere ulaşmıştır. Yat, lüks oto, mücevherat vb. malların piyasaları alabildiğine hareketlidir. Ayrıca bir değere sahip olmasa dahi alıcısı açısından paranın el değiştirmesi sonucunu veren, dolayisiyle finansman kaynağında yine alıcısı açısından eksilmeye yol açan, özellikle yüksek fiyatlı arazi ticareti yoğun bir şekilde sürmektedir. Bütün bunlar burjuvazinin, aşırı bir aç gözlülükle her önüne geleni torbasına doldurmasının somut örnekleridir.

ASLINDA MEVCUT ÜRETİM İLİŞKİLERİ ÇATLAMAKTADIR

Denecek ki, burjuvazi parayı bütün bu lüks tüketimi için kazanır. Doğrudur, bizdeki durum lüks tüketim kıstaslarından farklılaşmaktadır. Yatırıma gidebilecek paranın altına, dövize, bir kenarda duracak arsaya, yılda bir kaç hafta dahi kullanılmayan çok sayıda lüks konutlara bağlanması, kural olarak kapitalizmle, kapitalistin kendisi ile bağdaşmaz. Hele iflas noktasına gelindiğinde, mesele kişisel servetten veya üretim aracının mülkiyetinden birisinden vazgeçmek noktasında düğümlendiğinde varını yoğunu sırtlanıp, üretim aracının özel mülkiyetinden, bu anlamda kapitalistlikten vazgeçmek, kapitalizmle hiç mi hiç bağdaşmaz.

Ne ki, kapitalizmle bağdaşmasa da, şirket kurtarma ameliyesi mevcut kapitalist düzen içinde, hem de burjuvazi tarafından sahneye konmuş bir senaryodur ve mutlaka bilimsel bir açıklaması olması gerekir. Nitekim vardır da. Üretimin varmış olduğu sosyalleşme seviyesinde, mevcut kapitalizme bağımlı, tekelci üretim ilişkileri barı-

(Devamı 13. sayfada)

ANTİ-FAŞİST MÜCADELE HAPİSHANELERDE DE SÜRÜYOR

Ülkemizde faşizm bütün özellikleriyle sürüyor. Geniş emekçi yığınları giderek artan sömürü ve tüm şiddetiyle devam eden faşist devlet terörü altında bunalmış durumda.

Faşizm, başka yerlerde olduğu gibi ülkemizde de halk güçlerine boyun eğdirmek için elinden gelen her türlü zulmü uyguluyor.

Hiç kuşkusuz bugün Türkiye'de tüm işçi sınıfı, Türk ve Kürt halkları terör altında inletilmektedir. Ama mevcut faşist terörün en azgını siyasal nedenlerle gözaltında veya tutuklu bulunan ilerici, yurtseverler üzerindedir.

Bugüne kadar 150 bini aşkın ilerici, yurtsever insanımız gözaltına alınmıştır. Bunlardan halen 70 binden fazlası hapishanelerdedir. Bunların hemen hepsi sorgulamalarda işkenceden geçmiştir.

Ne var ki, siyasi tutuklulara yapılan işkence ve eziyet sadece emniyet nezarethanelerinde, MİT mahzenlerinde kalmamaktadır. Siyasi sanıklar uzun süren sorgulamalarında en korkunç işkenceler altında tutulduktan sonra, bu işkencelerden sağ çıkanlar askeri mahkemelere sevkedilip tutuklanmaktadırlar.

Gözaltı durumundan tutuklu duruma geçen siyasiler, emniyet mahzenlerinden, MİT'in özel sorgu yerlerinden askeri hapishanelere geldiklerinde terörün oralarda da tüm şiddetiyle sürdüğünü görmektedirler.

Gerçekten de bugün Cunta'nın askeri toplama kamplarında tutulan on binlerce yurtsever korkunç koşullar altındadır.

Cunta ele geçirdiği devrimcilerin, ilericilerin hepsini işkencede öldüremeyeceğini, hepsini idam edemeyeceğini bilmekte, bu nedenle bu insanlarımızı *diri diri mezara gömmektedir.*

Askeri toplama kamplarının sağlık koşulları son derece kötüdür. Oraya gelen tutuklular zaten çok uzun işkencelerden geçerek ve bir kısmı sakat kalmış olarak bu askeri hapishanelere gelmektedirler.

İşkencede sakat kalmayanlarsa on günler boyu, hatta aylarca emniyet mahzenlerinde soğukta, rutubette kalarak ve işkenceden, açlıktan, gıdasızlıktan dolayı vücutlarının bir çok yeri hasar görmüş, iç organlarında bozukluklar çıkmış, metabolizmaları, vücutlarının biyolojik ve fizyolojik dengeleri bozulmuş olarak askeri kamplara gönderilmektedirler. İnsanlık dışı iğrenç işkencelerden onuru kırılan, ruhsal sağlığı sarsılan, işkence sırasında ölmek isteyen. insandan ve hatta kendi vücudundan bile tiksinir duruma gelen sanıkların önemli bir kısmı, cezaevine ilk sevkedildikleri sırada yaşadıkları korkunç eziyetlerin ruhsal şokunu üzerlerinden atabilmiş değillerdir.

Bu durumdaki siyasiler, diğer sanıklarla, tutuklularla, ya da kendi örgüt arkadaşlarıyla yan yana geldikten, onlarla birlikte yeniden topluluk psikolojisine, dayanışmaya, kollektiviteye girdikten sonra bu şoku üzerlerinden atabilmektedirler.

Bitmez tükenmez haftalar boyunca birbirinden tecrit edilerek yalnız bırakılmış, haftalarca polisten ve işkenceciden başka, yani kendi CAN DÜŞMANLARINDAN başka hiç kimseyi görememiş bir siyasi sanık, askeri toplama kampının koğuşuna gelince elbette çoğunluk içinde kendini toplamakta ve devrimci-ilerici mücadelenin uzun yıllar yatılacak bir hapis süresinde de süreceğini, faşizme ve burjuvaziye karşı mücadelenin uzun vadeli olduğunu, ve hapishane süresi uzun dahi olsa mücadeleyi devam ettirmek, dayanıklı ve direngen olmak gerektiğini daha iyi kavramaktadır.

İşte Cunta'nın gardiyanları olan askeri cezaevi subayları ve assubayları ve onların emrinde çalışan, özel olarak seçilmiş vahşi, gaddar, sadist ruhlu ve azılı komünizm düşmanı erbaş ve erleri asıl çileden çıkartan siyasi mahkumların çoğunluğundaki bu mücadele azmidir, yaşama direncidir, bitmez tükenmez devrimci inattır.

Evet, faşist Cunta, kendi emri altındaki ordudan seçerek getirdiği üniformalı çoban köpeklerini siyasi mahkumların başına dikmiştir. Bunlar, hem Cunta'nın siyasi mahkumlar üzerinde güttüğü sindirme, yıldırma, nedamet ettirme, ve boyun eğmeyenleri de bu zindanlarda çürümeye ve yavaş yavaş ölmeğe terketme politikasının uygulayıcılarıdır, hem de kendi hasta ruhlarının, sadist zevklerinin, saldırgan şizoid tipi karakterlerinin tatminini arayan insanlık dışı yaratıklardır.

● Emniyet sorguları bitip, askeri toplama kamplarına gönderilen siyasilerden bir kısmı yeniden ve yeniden sorguya götürülerek işkencelere tabi tutulmaktadırlar.

● Yeniden sorguya götürülmeyenlere ise Cunta'nın gardiyan subay-assubay-erbaş ve erleri her türlü eziyeti yapmaktadırlar.

● Dayak atmak, tokat atmak, dipçiklemek, postallarla tekmelemek koğuşlara bakan erlerin, kıta çavuşlarının günlük olağan alışkanlıkları ve zevkleri arasındadır.

● En ağır küfür, tehdit, hakaretler, ağza alınmayacak sözlerle tutukluları tahkir etmek ise lafı edilmeyecek kadar olağan olaylar arasındadır.

● Gardiyan subay-assubay-erbaş ve erlerin siyasi tutukluları "kaşın üzerinde gözün var" diye her fırsatta, her bahaneyle dövmelerinden başka, birçok sanık bir vesile bulunup hücreye atılmaktadır. (Bazı sanıklar ise tutukevine geldikleri günden beri hücrededirler.)

Küçücük, rutubetli, soğuk hücrelerdeki şartlar, Orta Çağ şatolarındaki, engizisyon zindanlarındaki hücrelerden pek de farklı değildir.

Uzun yıllar hücrede kalacak bir insan oradan sağ çıkabilir, fakat sağlıklı çıkmasına imkan yoktur.

● Siyasi sanıkların sağlıklarının bozuk olması için hücreye atılmalarına da gerek yoktur. Askeri toplama kamplarının insan sağlığına son derece aykırı olan yaşama koşulları, kötü beslenme, ilaçsızlık, doktorsuzluk insanın sağlığının sağlamsa bozulması, bozuksa daha da kötüleşmesi, basit hastalıkların ilerleyip kronikleşmesi, vahim hastalıklara dönüşmesi sonucunu doğurmaktadır.

Bütün bunlar hepimizin bildiği, ama herkesten fazla şu anda askeri toplama kamplarında bulunan arkadaşların bunları somut olarak yaşadıkları gerçekliklerdir.

Siyasi tutukluların maruz bırakıldığı bütün bu fiziki ve fizyolojik eziyetlerin yanısıra, bir de onlara sistemli olarak psikolojik işkence uygulanmaktadır. Onlara yapılan tüm hakaret ve

küfürlerin yanısıra:

● Uymaya mecbur bırakıldıkları gayri insanı askeri disiplin ve ordunun, faşizmin militarist değer yargılarının üstelik de hapishane koşullarında siyasi tutuklulara dayatılması başlı başına bir psikolojik eziyettir. Devrimcilerin, ilericilerin –hangi görüşte olurlarsa olsunlar– en önemli değer yargılarından birisi insandır, insana ve insanlığa değer vermeleridir. Bırakınız, komünist olmayı, insanlık özelliklerini koruyan bir kimsenin, Türk ordusundaki insanlık dışı kurallara, kişinin kişiliğini yok eden, onu rütbelere, emirlere, hot-zotlara –askeri deyimle– "fırçalara", "tımar"lara mahkum eden insansızlığa isyan etmemesine imkan yoktur. Bu nedenle, askeri hapishanelerin fiziki koşulları iyi olsaydı dahi, siyasi tutuklulara askeri disiplin uygulanması bile, evet sadece bu bile, onlar için başlıca eziyet demektir.

Oysa bütün bu fiziki baskıların yanısıra, siyasi tutuklulara bir de askeri disiplinin en şiddetlisi uygulanmaktadır. Bu uygulamalar askeri deyimle "yanaşık düzen" eğitimine ve askeri talimlere kadar vardırılmıştır.

● Psikolojik işkencelerden birisi de siyasi tutuklulara "atatürkçülük eğitimi" yaptırılmasıdır. Genel Kurmay tarafından özel olarak bastırılan kitaplar koğuşlara verilmekte ve siyasilerin zorla atatürkçü olmaları için onlara metazori ders verilmekte, tutuklular atatürkçülük kitabından imtihan edilmekte, soruları "başarıyla" cevaplandırmayanlara hakaret ve dayaktan hücre hapsine kadar çeşitli cezalar verilmektedir. Bazen de, okuması düzgün bir assubaya, ya da koğuş mensuplarından siyasiye atatürkçülük kitabındaki zırvalar yüksek sesle okutulmakta ve bunlar koğuştakilere ayakta, –bazen hazırolda– dinlettirilmektedir.

Bu atatürkçülük dersleri özellikle Kürdistan'da Kürt siyasi tutuklulara daha azgın bir şekilde uygulatılmaktadır.

Bu da bir psikolojik işkencedir, çünkü devrimci-ilerici ve bilinçli siyasi kişilerin kendi ideolojilerine, dünya görüşlerine, inançlarına aykırı şeyleri, Türkiye'de burjuva ideolojisinin pespaye demagojilerini dinlemeye, "öğrenmeye", "tekrar etmeğe", "sınav vermeye" mecbur edilmeleri onların onurlarına, gururlarına, inançlarına yönelik ağır bir hakarettir.

● Aynı kapsamdaki "ideolojik eğitimler" arasında, Türk militarizminin, şovenizminin propagandasının siyasi tutuklulara yapılması da yer almaktadır. "Kahraman Türk ordusunun şerefli mazisi", atalarımızın kaç kıtayı fethettiği, Türk askeri tarihinin "şerefli sayfaları", Türklerin bu güne kadar kaç devlet kurduğu, bugünkü "son Türk devletinin ne kadar güçlü olduğu", "onu yıkmak isteyen iç ve dış mihraklara aman verilmeyeceği", vb. gibi bu minval üzere akla gelebilecek ne kadar herze varsa, faşizmin "ideolojik eğitimi" olarak koğuşlardaki hoparlörlerden siyasilere zorla dinlettirilmektedir.

● Atatürkçülük gibi bu zoraki faşist-şovenist propagandanın da en şiddetli olduğu yer Kürdistan'daki askeri toplama kamplarıdır. Kürt siyasi tutuklularına –bu "eğitimler" yetmiyormuş gibi– bir de zorla "Ne Mutlu Türküm Diyene" dedirttirilmekte, her gün istiklal marşı okutturulmaktadır. İş o raddeye varmıştır ki, arada bir askeri hapishaneye düşen –ve siyasi niteliği olmayan–, türkçe de bilmeyen Kürt köylülerine bile zorla istiklal marşının sözleri ezberletilmektedir.

● Hapishanelerdeki siyasi tutuklulara yapılan çok önemli diğer bir psikolojik saldırı da şudur: her askeri hapishanede sayısı birkaç tane de olsa zayıf karakterli, "nedamet getirmiş" DÖNEK bulunmaktadır. Bunlar sık sık askeri toplama kamplarının sesyayın odasına götürülmekte ve konuşturulmaktadır. Bu hainler ya "kelleyi kurtarmak" için, ya da hafif cezalarla işi "ucuz atlatmak" için saf değiştirmişlerdir. Bu gibi satılmışlar kendilerine hiçbir baskı yapılmadan bu konuşmaları yaptıklarını söyleyerek lafa başlamakta, "devrimci olmakla nasıl aldatıldıklarını", "Türk devletine ve ordusuna karşı gelmekle nasıl da korkunç bir suç işlediklerini" şimdi ise "doğru yola" geldiklerini, bundan sonra "öz be öz Türk genci" olarak, "asil Türk milletine" layık olmaya çalışacaklarını, "Türk devletine inandıklarını, güvendiklerini", "tek doğru yolun atatürk yolu olduğunu" gördüklerini, bundan böyle huzur içinde şerefli bir Türk vatandaşı olarak Türk devletine ve Türk bayrağına hizmet etmekten gurur duyacaklarını söylemektedirler. Koğuşlardaki hoparlörlerle siyasi tutuklulara zorla dinlettirilen bu konuşmalarda, sözkonusu hainler, diğer sanıklara da "aynı şeyi yapmalarını", "doğru yolu görmelerini", "Atatürk ilkelerini benimsemelerini" tavsiye etmektedirler.

Siyasi tutukluların maruz bırakıldıkları tüm bu fizyolojik ve psikolojik ağır koşulları daha fazla anlatmaya gerek yok. Özetle, bu kapsamda akla gelebilecek her türlü insanlık dışı uygulamalarla, anti-faşist siyasilerin a) tüm dirençleri kırılmak istenmektedir, b) onların hapishaneden sağ çıkmamaları için elden gelen herşey yapılmaktadır.

Siyasi tutuklulara yapılan uygulamalar –Naziler hariç– savaşan burjuva ordularının birbirinden aldıkları savaş esirlerine yapılandan bile daha insanlık dışıdır. Çünkü savaş esirlerine değgin uluslararası kurallar vardır ve onlara bir ölçüde de olsa hukuk işlemektedir. Ayrıca, her iki tarafın da

BASIN BÜLTENİ

Hapishanelerdeki açlık grevleriyle ilgili olarak TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz bir demeç vermiştir. Demeç şöyledir.

"Türkiye'yi 47 milyonluk bir hapishaneye çeviren Evren Cuntası, hapishaneleri de tam anlamıyla engizisyon zindanları haline getirmiştir. Onbinlerce siyasi hükümlü ve tutuklunun zulme, işkenceye, her türlü insanlık dışı uygulamalara tabi tutulduğu Cunta hapishaneleri Hitler'in konsantrasyon kamplarını aratır bir durumdadır.

Onlarca insan hapishanede katledilmiş, yüzlerce kişi işkence sonucunda sakat kalmıştır. Yine binlerce kişi işkence, zulüm ve insanlık dışı muameleler nedeniyle vucut ve ruh dengesini kaybetmiştir. Atatürkçü eğitim altında sopa zoruyla uygulanan zorbalık, barbarca aşağılanma ve horlanma; radyo dinlemek, gazete okumak, yakınlarıyla görüşmek gibi en basit insani haklardan yoksunluk ve bu uygulamaların disiplin adı altında hayvani bir şekilde yoğun olarak sürdürülmesi mahkumların sağlıklarını ciddi bir biçimde tehdit eder hale gelmiştir. Sonuçta ruhi ve akli denge bozuklukları hızla yükselmeye başlamıştır. Öyle ki, Cunta'nın hapisanelerinden sağlıklı olarak çıkabilmeyi kimse umamaz olmuştur.

İşte bu şartlarda hapishanelerde başlatılan açlık grevini de, Cunta barbarca karşılamıştır. İnsan hayatını hiçe saydıklarını dayattıkları "anayasa" ile isbatlayan faşist zorbaların, onların gaddar hempa-

Kürdistan'da Politik Süreçler (IX)

SONUÇ

Yazımızın bir önceki bölümünde, Şeyh Sait ayaklanmasından ve özellikle Ağrı isyanlarından sonra merkezi otoritenin Kürtlere karşı uyguladığı Mecburi İskân hakkında ayrıntılı bilgi vermiştik.

Konumuza Ağrı ve Dersim ayaklanmaları ile devam ediyoruz.

HOYBUN CEMİYETİ

1925 ayaklanmasında Türk kuvvetlerinin elinden kurtulan Kürt savaşçıları İran ve Irak Kürdistanına geçmişlerdi. Önde gelen Kürt siyasi liderleri ise Suriye'de (Şam ve Halep'de) yaşamaktaydılar.

Kürt liderleri T. Kürdistanındaki mücadeleyi örgütlemek üzere *Hoybun Cemiyeti*'ni kurdular. 1927 Ağustos başında –şimdiki Lübnan'ın– Bihamdun kasabasında toplanan kurucu kongre ile örgüt oluşturuldu. Kongreye gelen Kürt delegeleri çeşitli Kürt kuruluşlarını ve gruplarının temsilcileri idi. (Kürdistan Teali Cemiyeti, Kürt İstiklal Cemiyeti, Kürt İçtimai Cemiyeti gibi daha önceki yıllarda kurulmuş, belli sürelerle işlev görmüş bir kısım Kürt örgütlerinin yurtdışındaki temsilcileri de bu kongreye artık işlevleri kalmamış örgütleri adına katılmışlardı.)

Elimizdeki kaynaklarda Hoybun Cemiyeti'nin iki tane başkanı olduğu, Bedirhani ailesinin o zamanki lideri Celadet Bedirhan Bey ile kardeşi Kâmran Bedirhan Bey'in örgüte başkanlık yaptığı, örgüt Genel Sekreterinin Selim Mahmut, diğer örgüt yönetiminin ise Artin, Ali Ilmi, Radi Azmi, Mevlanzâde Rıfat, Sudi, Tevfik, Haço isimli kişilerden oluştuğu belirtiliyor.

Hoybun Cemiyeti esas olarak bir Kürt örgütü olmakla birlikte, gerek kuruluş kongresinde, gerekse yönetiminde Ermeni milliyetçilerinin Taşnak kolunu temsilen bazı kimseler bulunmaktaydı.

Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetine karşı olan Taşnak partisi Kürtlerle ittifak yaparak hem "Türkiye Ermenistanını" kurtarmak istiyor, hem de Sovyet Ermenistanında sosyalizmi yıkıp burjuva bir devlet kurmayı amaçlıyordu. Türk ulusal baskısı altındaki Kürtlerle işbirliği yapmasının nedeni de buydu. Bir zamanlar Rusya ve Osmanlı İmparatorluklarında Ermenistan'ın bağımsızlığı için –Hınçakların yanısıra– mücadele eden Taşnak Partisi, Büyük Ekim Sosyalist devrimiyle, Ermenistan'da sosyalizmin kurulmaya başlamasından sonra, ülke içindeki tabanını da büyük ölçüde yitirerek Lübnan'da ve Avrupa'daki Ermeniler arasında çalışma yapan etkisiz göçmen partisine dönüşmüştü. Öte yandan, Osmanlı devletinin 1915'teki Ermeni katliamında bir milyondan fazla Ermeni öldürüldükten ve üç milyona yakın kısmı tehcire gönderildikten veya kendiliklerinden ülkelerini terkettikten sonra, Anadolu Ermenistanı diye biş şey kalmamıştı. Çünkü Anadolu'da bir Ermeni devleti kurmanın ne toprak temeli, ne de kitle temeli kalmıştı.

Taşnak partisi, anti-Sovyet niteliğinden ötürü batı devletlerinden destek görüyordu.

Hoybun Cemiyeti'nde Ermenilerin yeralması Kürt siyasi hareketi için daha sonra olumsuz sonuçlara yol açtı. Hoybun'un Ermenilerle yaptığı işbirliği ve ittifak, birisi Osmanlı devleti tarafından jenosite uğramış ve kitle halinde imha edilmiş veya sürgün edilmiş, diğeri ise Osmanlı devletinin varisi Türkiye Cumhuriyeti tarafından zulüm ve terör altında inletilmekte olan iki mazlum ulusun ittifakı anlamına gelmiyordu. Çünkü yukarıda da belirttiğimiz gibi Anadolu'da bir Ermeni devleti kurmanın maddi, objektif temeli kalmamıştı. Türklere karşı mücadele edecek bir Ermeni kitlesi de yoktu. Dolayisiyle Taşnaklar, özgürlük isteyen Kürt savaşçılarını savaş alanına sürecekler, kendileri hiçbir şey kaybetmeden bir "denemede" bulunacaklardı.

Nitekim bu politikanın sonucunda Ağrıda isyan başlatılması kararlaştırıldı. Ayaklanmanın başlangıç noktasının Ağrı olarak seçilmesinin iki nedeni vardı: Bunlardan birincisi Ermenilerden geliyordu: Ermeniler, aynı zamanda Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti üzerinde hak iddia ettikleri için Ağrı'da başlatılacak Kürt isyanı tuttuğunda ve oraya hakim olunduğu takdirde, Kürtlerin mücadelesi Türk merkezi otoritesine karşı batıya doğru, yani Türkiye Kürdistanını kurtarmaya doğru ilerlerken, kendileri de Ağrı'da üslenip, Sosyalist Ermenistana karşı sızma, malzeme sevketme ve orada bir karşı-devrim başlatma planlarını uygulayabileceklerdi.

Böylece, birisi sonuna kadar haklı olan bir dava (Kürt yurtsever hareketi) ile diğeri sonuna kadar haksız olan ve karşı-devrimi amaçlayan (Taşnak planı) Ağrı'da ayaklanmayı başlatmak konusunda görüş birliği halinde oluyorlardı. Kürt liderleri gerici Ankara hükümetine karşı savaşmak için bir başka gericilikten yardım bekliyorlardı.

Ayaklanma başlangıç noktasının Ağrı olarak seçilmesinin ikinci nedeni, o zamanki İran Şahı Rıza, Kürtlere kendilerini her bakımdan sonuna kadar destekleyeceklerini söylemişti. Nitekim başlarda destekledi de. Fakat aşağıda göreceğimiz gibi bu destek "sonuna kadar" olmadı. Böylelikle Hoybun'un ikinci hatası da, bir başka gericilik olan İran rejimine aldanmasıydı.

Ayrıca, 1925 yılındaki ayaklanmadan sonra Ankara hükümeti Anadolu'nun güney doğusuna bir hayli askeri yığınak yapmıştı, Ağrı'da ise 1926 yılının Mayıs ayındaki 1 inci ayaklanmayı Türk hükümeti bastırmış olmasına rağmen, buradaki askeri gücü zayıftı ve orada kaynaşma devam ediyordu. Kürt liderlerinin bu faktörü de düşünmüş olmaları muhtemeldir.

İkinci Ağrı ayaklanması da diyebileceğimiz, fakat Kürt siyasi tarihinde esas Ağrı İsyanı olarak bilinen, –birincisi gibi spontane olmayan– ayaklanma 1927 yılının Eylül ayında başladı.

Ağrı İsyanı, Türkiye Kürdistanında en uzun süren Kürt ayaklanmasıdır. Kürt askeri birliklerini Kürtlerin paşa lakabıyla andığı İhsan Nuri Paşa yönetmiş, kurtarılmış bölgelerde sivil idareyi ise İbrahim Paşa Haski Tell yönlendirmiştir.

Ayaklanma uzun süre Türk makamları tarafından kamuoyundan saklanmıştır. Ankara hükümeti Kürtlerle görüşmelere oturma teklifinde bulununca Kürt temsilcileri görüşmelerin başlaması için sürgünde bulunan Kürt liderlerinin yurda dönebilmelerini önşart olarak koymuştur. Ankara'nın bunu kabul etmesi üzerine sürgündeki bazı Kürt liderleri ülkeye dön-

müşlerdir. Bunlardan bazıları ayaklanma bölgesine giderek harekete katılmışlardır.

Hem çarpışmalar, hem de Türk hükümetiyle yapılan görüşmeler devam ederken, Kürt birlikleri güneye doğru, Van ve Bitlis'in kuzey kısımlarına kadar etki alanlarını genişletmişlerdi.

Sonuçta zamanın kendi aleyhine işlediğini gören Ankara, Salih Paşa kumandasında iki kolorduyla 1930 Haziran ayında şiddetli bir saldırıya geçmiş, sert çarpışmalar sonucunda Kürtler dağlara çekilmek zorunda kalmışlardı.

Türk harekâtının bu sonuca ulaşması ile ayaklanma bölgesindeki yerleşme bölgeleri Kürt savaşçılarının güvenliği altında olmaktan çıkmıştır. Pek çok silahsız Kürt köylüsü Türk askeri birlikleri tarafından bu sırada öldürülmüşlerdir.

Bu saldırının tamamlanmasından sonra, Türk hükümetinin Kürdistandaki Umumi Müfettişliği iki bildiri yayınlamıştır. Bildirilerden birincisi aynen şöyledir:

"1. Ağrı eteklerinde bulunan ve sık sık muti halka zararlar yapan eşkiya, kuvvetli tayyare filomuzun bombardımanları ile Ağrı'nın karlı yamaçlarına tırmanmak suretiyle bir kısmı canlarını kurtarmışlardır.

2. İran'da tertip ve teçhiz ettiği yüzden fazla atlı ile hududumuzdan girip Zeylân nahiye merkezine kadar ilerleyen, geçen sene arkadaşları tarafından katlolunan Irak'ta Kör Hüseyin oğulları ile enişteleri Yusuf Aptal Ağa ve avanneleri Jandarma Karakolu ve seyyar bölüğümüze yaptığı baskında iki zabit ve dokuz neferimizi şehit etmiştir. Bu vakadan beş köy halkının eşkayiya yardım ettiği anlaşıldı. Şimdiye kadar vatandaşlara devlet silahlarını kullanmaktan içtinap etmiştim. Bu müessif vakada eşkiyaya yardım edenlerin en şiddetli bir surette cezalandırılacakları şüphesizdir.

3. Umumi Müfettişlik mıntıkasında her taraftan bu hadisenin nefretle karşılandığına dair birçok telgraflar almaktayım.

4. Mesele hakkında hudutlar haricinden uydurulacak yalan ve yanlış rivayetlere aldanılmaması ve vatandaşlarımın işleriyle meşgul olup çalışmalarını tavsiye ederim."

Umumi Müfettiş İbrahim Tali (Öngören)'in ikinci bildirisinde ise "eşkiyanın imhası"nın sadece askerin değil, halkın yardımı ile vukubulduğu, ahaliden binden fazla (gönüllü) milis askeri kaydedildiği" ve "eşkiyaya yardım eden köyler halkının imha olunduğu" belirtilmekteydi.

Dikkat edilecek olursa, merkezi otorite bundan yarım yüzyıl önce de Kürt yurtseverleri için aynı ağzı kullanmaktaydı. 1930 yılındaki bildiride de "eşkiyanın" yöredeki vatandaşları rahatsız ettiği söyleniyordu, aradan yarım yüzyılı aşkın zaman geçtikten sonra da Ankara hükümetinin Irak Kürdistanı'na karşı düzenlediği saldırının gerekçesi aynı sözlerle izah edilmekte, dışişleri bakanlığı açıklamasından, K. Evren'in ilgili nutuklarına kadar, her defasında Türk merkezi otoritesi Kürt yurtseverlerini "eşkiya" diye nitelemekte, ve "halkı rahatsız ettiklerini" öne sürmektedir.

Gene Ağrı İsyanı sürerken 1 inci Umumi Müfettişlik mıntıkasında "şekavet, fesatçılık, devlet otoritesine karşı koymak" gibi suçlara beş kişilik bir mahkeme tarafından bakılması ve verilen cezaların temyize tabi olmadan kesinleşmesi öngörülmüştü. (Mart 1930).

1930 Haziran'ında başlatılan saldırı sonucunda Kürt savaşçıları dağlara çekilmişlerdi, fakat mücadeleden vazgeçmemişlerdi.

Bunun üzerine, Türkiye hükümeti Kürtlere belli ölçülerde yardım eden İran hükümeti ile anlaştı ve Türk askeri birlikleri İran sınırını aşarak Kürtleri arkadan çevirdiler. Türkiye ile İran arasında yapılan antlaşma sınırın yeniden tanzimi idi. Sonuçta Ankara hükümeti Tahran'a bir miktar toprak verdi, buna karşılık Ağrı'nın güneydoğusundaki Aybey dağını –o sırada İran sınırları içinde bulunan, fakat Ağrı harekâtı nedeniyle fiilen Türk ordusunun işgali altında bulunan yöreyi– da resmen T.C. sınırları içine katmış oldu. (23 Ağustos 1932).

Böylece Hoybun Cemiyeti'nin silahlı girişimi, yukarıda değindiğimiz iki nedenden ötürü –Taşnak ve Şah gericilikleriyle işbirliği yapması ve onlara güvenmesi– nedeniyle bir sonuca ulaşamadı.

Ağrı İsyanı ile ilgili bir başka nokta da, Türk hükümetinin çıkardığı 1850 sayılı özel kanundur. Bu kanunun birinci maddesine göre Erciş, Zilan, Ağrıdağ ve havalisinde, Erzincan'ın Pülümür yöresinde ve 1 inci Umumi Müfettişlik bölgesinde, isyanın bastırılması sırasında oralardaki devlet görevlilerinin, askeri ve mülki erkân ile, mahalli yetkililerin, ya da inzibat ve askerlerin, yahut da isyanın bastırılmasına yardım eden sivil halktan kimselerin isyanı bastırmak için başvurdukları fiilerinin hiç birisinin suç sayılmaması öngörülmekteydi.

Her türlü hukuk kuralını bir yana bırakan ve devlet görevlilerinin veya isyanda hükümetle işbirliği yapan sivil kişilerin işledikleri her türlü katliam ve kanunsuzluğu meşru gören bu kanun, Türk militarizminin ve şovenizminin öteden beri uyguladığı yöntemlerin, kanun adı altında "meşrulaştırılmış" ifadesidir.

DERSİM İSYANI

1920'li ve 30'lu yıllarda Türkiye Kürdistanı'nda meydana gelen Kürt ayaklanmalarının sonuncusu Dersim ayaklanmasıdır.

Ağrı isyanının yenilgiyle sona ermesinden sonraki yıllarda T. Kürdistanında kaynaşmalar durmamış ve çeşitli yansımalarıyla devam etmiştir. Buna karşılık, Türk hükümeti de idari ve askeri düzenlemelerle Kürt halkı üzerindeki boyunduruğu sıkmak için ardarda tedbirler almış ve hazırlıklar yapmıştır.

Hükümetin özellikle 1925'den sonra şiddetlendirdiği pasifikasyon harekâtı Ağrı ve Pülümür isyanlarıyla sürmüş ve Türk devleti T. Kürdistanındaki otoritesini kuzeye kadar yaymıştı. Ne var ki, Dersim'in bir kazası olan Pülümür'deki ayaklanmayı bastırmasına rağmen Dersim yöresini kontrol altına alamamıştı.

Alevi Kürtlerin büyük bir çoğunluk oluşturduğu yöredeki aşiretler Osmanlılar zamanından beri kendi bölgelerinde hükümet kontrolü olmadan yaşamaya alışmışlardı. Örneğin Osmanlı hükümetleri başka devletlerle savaşırken, bu yöredeki Kürtlerden asker alamıyorlardı. Dersim aşiretleri ne Sultan Hamit'in (II. Abdülhamit) Kürtlerden devşirerek kurduğu Hamidiye alaylarına asker vermişlerdi, ne de Birinci Dünya Savaşında Doğu cephesindeki Türk-Rus savaşına katılmışlardı. Cumhuriyet döneminde de Dersim Kürtlerinin bu bir çeşit fiili özerklikleri devam ediyordu.

Cumhuriyet hükümeti, sözünü ettiğimiz ayaklanmalar sırasında ve sonrasında T. Kürdistanında hakimiyet kurarken, sadece bu yöreye girememişti. Bu nedenle, buraya da saldırıp

pasifikasyon hareketini tamamlamak için hazırlıklar yapmağa başladı. Önce yöreye çok miktarda askeri birlik sevkedildi. 1936'da sıkıyönetim ilan edildi ve Alp Doğan isimli bir general sıkıyönetim komutanı olarak atandı. Kürt siyasi mücadelelerinin karşılaştığı en azılı Türk generallerinden olan Alp Doğan, merkezi otoritenin Kürtleri ezme politikasını tam anlamıyla uygulayabilecek nitelikte birisiydi.

Alp Doğan yayınladığı ilk bildirilerden birisinde, Dersim halkının hükümete 200.000 tüfek getirip vermesini istedi. Dersim Kürtleri paşanın bu buyruğuna uymadılar. Çok az sayıda kişi götürüp silahını teslim etti. Bunun üzerine Türk ordusunun çarpışma hazırlıkları hızlandı. Hatta Başvekil İsmet Paşa bile bizzat Dersim'e gelip askeri birlikleri teftiş etti, bilgi aldı, kendi askeri tecrübeleriyle talimatlar verdi.

1937 yılında çatışma başladı ve Kürtlerin gerilla savaşı biçiminde devam etti. Türk ordusu bütün hazırlıklarına, asker sayısının fazlalığına, silah ve mühimmat üstünlüğüne rağmen gerilla savaşı veren Kürt özgürlükçüleri büyük bir direnç gösterdiler. Türk ordusu Dersim'de savaşa soktuğu asker sayısını üç kolorduya yükseltti, ayrıca Türk hava kuvvetlerinin büyük bir kısmını da Dersim'e sevketti.

Sonuçta Kürt gerilla savaşçıları çember içinde kaldılar, ve 1938 Ekim sonuna kadar, cephaneleri bitinceye dek direndiler.

Türk ordusunun Dersim'de uyguladığı katliam, bundan önceki Kürt direnişlerinde görülenden daha şiddetli oldu. İnsanlar kitle halinde mağaralara, ahırlara, ambarlara konup diri diri ateşe verilerek yakıldılar. Korulara, ormanlara kaçmış halkı imha etmek için o ağaçlıklı bölgeler de içindeki insanlarla birlikte yakıldı. Gene Dersim'de uygulanan azgın terör nedeniyle birçok Kürt emekçisi de toplu olarak intihar etmeyi seçtiler, örneğin askerlerin eline geçmek istemeyen pek çok Kürt kadınının ve genç kızının kendilerini Munzur çayına atarak intihar ettikleri olayları yaşayan insanlardan bugüne değin sağ kalanların bildikleri birşeydir.

Bir noktayı daha belirtelim. Türk hükümeti, Dersim harekâtından galip çıkmasını sadece kendi askerlerine borçlu değildir. Her zamanki gibi, Dersim harekâtında da bazı Kürt aşiretleriyle işbirliği yapmıştır. Ayrıca Dersim bölgesindeki sünni Kürtler büyük ölçüde hükümete yardımcı olmuşlardır.

İSYANLAR SONRASI DURUM

Dersim isyanından sonra Türk hükümetinin Kürdistan üzerindeki terör ve baskısı sürdü. Örneğin sıkıyönetim ikinci dünya savaşının arkasından kaldırıldıktan sonra bile, Kürdistan'da 1950'ye kadar devam etmiştir.

1950'de Demokrat Parti iktidara gelirken, onun da izlediği yol, tıpkı CHP gibi Kürt feodallerini, diğer Kürt eşrafını partisine alıp milletvekili yapmak, hatta bakan yapmak olmuştur.

Böylece Kürt egemenleri, kimi iktidar partisi DP'de, kimi muhalefet partisi CHP'de ama hepsi Türk devletinin emrinde Kürdistandaki ulusal baskının kökleşmesine hizmet etmişlerdir.

1960'lı yıllara kadar süren bu dönemde Türkiye Kürdistanındaki siyasi süreçlerde belirgin bir durgunluk vardır. Fakat bu dönemde Türkiye Kürdistanında da bir Kürdistan Demokrat Partisi'nin kurulup, illegal olarak çalıştığı bilinir. Bu partinin programının var olup olmadığı, ne gibi çalışmalar yaptığı hakkında fazla bilgi bulunmamakla birlikte, milliyetçi bir parti olan KDP'nin o dönem içinde çalışmalar yaptığı kesindir. Fakat bu da gene modern bir örgütlenme, burjuva anlamında bile bir Kürt milliyetçi örgütlenmesi olamamıştır. Buna rağmen KDP'nin çalışmalarının 1960'lı yıllara bir birikim bırakmadığı da söylenemez.

KDP'nin çalışmaları, Türk egemenliğine karşı olan feodal ailelerin bazı mensupları arasında, bir kısım esnaf, zanaatkâr, din adamı ve aydın içinde sürmüştür.

1950'lerin sonlarına doğru İstanbul'daki Kürt aydın gençler, İleri Yurt, Dicle-Fırat gibi kısa ömürlü Türkçe dergiler çıkarmışlardır. Bu kıpırdanış, 1959 sonunda İstanbul'da Kürt yurtsever öğrenciler arasında yapılan bir polis operasyonu ile sonuçlanmıştır. Bu tevkifat 49'lar diye bilinir. (Gerçekte 50 kişi gözaltına alınmışlar, aylarca mahkeme önüne çıkartılmadan Harbiye mahzenlerinde tutulmuşlardır. Birisi orada ölmüştür.)

49'lar 27 Mayıs harekâtını izleyen aylarda mahkeme edilmeden serbest bırakılmışlardır.

Daha sonra, bu Kürt genç aydınlarından bir kısmı *Kımıl* isimli bir dergi çıkarmışlardır. 1963 yılında, Başbakan İsmet Paşanın koalisyon hükümeti Kürt aydınlarına karşı yeni bir saldırıya geçmiştir. İsmet Paşanın içişleri bakanı Hıfzı Oğuz Bekata, aynı kabinede Yeni Türkiye Partisi'nden Sosyal ve Yardım Bakanı olan Silvanlı Yusuf Azizoğlu'nun "Kürtçülük" yaptığını, "Kürtçülük" amacı güden bazı Yüksel Tahsil Talebe Cemiyetlerine bakanlık tahsisatından para yardımında bulunduğunu söylemiştir. Sonuçta Yusuf Azizoğlu istifa etmek zorunda kalmış ve 100'den fazla kişi İstanbul, Ankara ve Diyarbakır'da tutuklanarak, daha sonra Mamak'taki askeri mahkemede yargılanmışlardır. Fakat dava dosyaları daha sonra sivil mahkemelere devredilmiş ve bir yıl sonra sanıklar serbest bırakılmışlardır.

1960 sonrasında Türkiye'nin girdiği demokratikleşme dönemi ve sosyalist düşüncenin kitlelere ulaşmaya başlaması Türkiye Kürdistanındaki siyasi süreçleri de ileriye doğru önemli ölçüde etkilemiştir. O zamanlara kadar tabu olan veya olsa olsa ancak "Doğu Meselesi" diye anılan konu, hem Türkiye ilerici güçleri arasında, hem de Kürdistanlı aydınlar ve emekçiler arasında yaygınlaşmaya başlamıştır.

12 Mart terörü Kürt yurtseverlerinden pek çoğunu tutuklamış ve yargılamıştır.

12 Mart sonrasında ise, hem işçi sınıfı biliminin ve enternasyonalizminin yaygınlaşması ve etkinliğini arttırması, hem de Türkiye genelinde solun, ilerici güçlerin büyük mesafeler katetmesi sonucunda Kürdistan Ulusal Demokratik hareketi siyasal bilinçlenme, kitleselleşme ve siyasal, demokratik veya kültürel planlarda örgütlenme bakımından yeni ve önemli bir aşamaya girmiştir.

***

Yazı dizimizin kapsamı, Kürdistan'da 1970'ler sonrasındaki siyasi hareketi ve onun içinde yeralan siyasi akımları içermiyor. Bu konu, 1970'ler sonrasında Türkiye'de işçi sınıfı ve Türk-Kürt emekçi halk hareketlerini ve bu dönemin devrimci-ilerici siyasi akımlarını genel olarak ele alacak, bir bakıma ilerici güçler açısından 1970 sonrasının toplu değerlendirmesi niteliğini taşıyacak ayrı bir yazı çalışması içinde yeralacak. Bu nedenle, Kürdistan'da Politik Süreçler isimli yazı dizimizi Osmanlılarda burjuva devriminden başlayarak 1960'lı yılların sonuna dek süren dönemle sınırlı tutuyoruz.

SONUÇ

Büyük çoğunluğu Osmanlı İmparatorluğunun bir kısmı da İran'ın egemenliği altında yaşayan Kürt mil-

liyeti, Birinci Dünya Savaşından sonraki gelişmeler neticesinde dört ayrı devletin egemenliği altına girmiştir.

● Kürdistan'da yani hem Türkiye, hem Irak hem de İran Kürdistanında halk kitleleri uzun on yıllar boyunca ezen uluslara karşı çileli mücadeleler vermişlerdir ve vermektedirler.

● Buna rağmen bu haklı mücadeleler tarihi birçok yenilgiyle doludur ve yenilgilerin baş sorumlusu, bu hareketlerdeki feodal etkenler olmuştur.

● Varılan noktada Kürt siyasi mücadeleleri yeni aşamalar içindedir. Birbirinden çok farklı özellikler içeren, apayrı koşullar içinde bulunan İran, Irak ve Türkiye Kürdistanındaki Kürt ulusal demokratik hareketleri, önümüzdeki dönemde dünya devrimci sürecinin bir parçası olarak yeni boyutlar kazanarak sürecektir.

● Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, bugün artık uluslararası plandaki en temel ilkeyi oluşturmaktadır. Bilimsel sosyalizmin koyduğu bu hak, bir devlet egemenliği altında yaşayan her ulusun ayrılma hakkını tanımak, ulusların arasında zora dayalı her türlü bağa karşı çıkmak, ulusların arasındaki ilişkileri gönüllü bağlar temeli üzerinde gerçekleştirmek demektir.

● Günümüzde uluslararası arenada ulusal sorun biçiminde süren bütün sorunlarda olduğu gibi Kürt ulusal sorununda da çözümün biricik yolu, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkına sonuna dek saygı gösterilmesinden ve uluslar arasında tümüyle gönüllü bağların öngörülmesinden geçer.

● Bu ilke, özellikle onun sahibi ve gerçek savunucusu bilimsel sosyalistler tarafından titizlikle gözetilmeli, korunmalıdır.

Bu yazı dizimizde özetlediğimiz Kürt mücadeleleri boşuna verilmemiştir ve bu mücadeleler ulusların arasında gönüllü bağları öngörmeyen egemen ulusların devletlerine karşı verilmiştir. Ve bunca mücadele şüphesiz ki, boşa gitmemiştir, birikim yaratmıştır.

● Orta Doğu'daki –özellikle adı geçen üç ülkedeki– işçi sınıfı partilerine Kürt ulusal topluluklarının haklı mücadeleleri konusunda önümüzdeki dönemde önemli sorumluluklar ve görevler düşmektedir.

Günümüz Türkiye'sinde ulusal sorunun şekillenmesini ve Türkiye Kürdistanı ulusal demokratik hareketinin sınıfsal ve siyasal özellikleri hakkındaki değerlendirmemizi İLKE Dergisi'nin 48-49 uncu sayılarında yayınlamıştık (Ocak 1978). Partimizin bu konudaki görüşlerini –yeniden yayınlanmakta olan– İLKE Dergisi'nin yayın programı çerçevesinde –ve faşizm altında yayınlanan bir derginin teknik kısıtlılıklarını gözönünde tutarak– özetleyeceğiz.

BİBLİYOGRAFYA

Genel olarak Kürdistan ve özel olarak Türkiye Kürdistanı konusunda ayrıntılı çalışma yapmak isteyen arkadaşlar için bu konuda yararlanabilecekleri bazı kaynakların bir listesini aşağıda sunuyoruz. Bu referansları verirken şu noktayı da not edelim ki, Kürdistan konusunda yapılan araştırma ve incelemelerin çok büyük çoğunluğu marksist olmayan araştırmacılara ve yazarlara aittir. Bu nedenle, bilimsel değerlendirmelere (sınıfsal bakış açılarına) dayanmayan kaynakları okurken, yazarının düşünsel yapısını gözden uzak tutmamak ve bu tür kaynakları birtakım maddi bilgiler veren kitaplar olarak değerlendirmek gerekir.

The Kurds (Kürtler), Hasan Affra, Oxford Universty Press, Londra 1966.

Kürdistan'da Geri Kalmışlığın Şekillenişi, Celal Aladağ, Özgürlük Yayınları.

Nravy i Obytchai Kurdov, Mela Mahmud Beyazidi, (SSCB Bilimler Akademisi tarafından Kürtçe ve Rusça yayınlanmış olan 19 uncu yüzyılda Kürt gelenek ve görenekleri üzerine bir kitap), Moskova 1962.

Türkiye'ye Karşı Kürdistan Meselesi, Emir Süreyya Ali Bedirhan ve H. Gibbons, Filadelfiya (ABD), 1928.

Doğu Anadolu'nun Düzeni, İsmail Beşikçi, E Yayınları, İstanbul 1969.

Göçebe Alikan Aşireti, İ. Beşikçi, Sevinç Matbaası, Ankara 1969.

Kürtlerin Mecburi İskanı, İsmail Beşikçi.

Le Probleme Kurde, essai sociologique et historique (Kürt Sorunu, Sosyolojik ve Tarihi Bir İnceleme), Joyce Blav, Brüksel 1963.

Connaissance des Kurdes (Kürtleri Tanıyalım), Pere Thomas Bois, Khayats, Beyrut 1965.

Doğunun Sorunları, M. Emin Bozarslan, İş Matbaası, Ankara 1966.

Prehistoric Investigations in Iraqı Kurdistan (Irak Kürdistanında Tarih öncesi Araştırmalar), R. J. Braidwood, Chicago 1960.

Azerbaijanskie Kurdy (Azarbeycan Kürtleri): Baku 1932.

La question kurde (Kürt Sorunu), Gerard Chaliand, Maspero, Paris 1961.

Les Kurdes et le Kurdistan (Kürtler ve Kürdistan), Gerard Chaliand, A. Kasemlu, Kendal, M. Nazdar, A. Roosevelt, İsmet Şerif Vanlı'nın makalelerini içeren bu kitap Fransızca, İngilizce ve Almanca yayınlanmıştır. Fransızca baskısı Maspero, Paris 1978, İng. baskısı Zed Press, Londra 1980.

Şerefname, Bitlis Prensi Şerefhan, Ant Yayınları, İstanbul 1969.

Memorandum sur le revendications du peuple kurde Şerif Paşa (Paris Barış Konferansına sunulan memorandum), Paris 1919.

Kürdistan Tarihinde Dersim, Dr. Nuri Dersimi, Halep 1952.

The Kurdish Republic of 1946 (1946 Kürt Cumhuriyeti), William Eagleton Jr., Oxford Universty Press, 1963, Türkçe baskısı İstanbul 1976.

Kurds, Turks and Arabs, C.J. Edmonds, Oxford Universty Press, 1957.

Kurdistan and Kurds, Abdülrehman Kasemlu, Çekoslovak Bilimler Akademisi Yayınevi, Prag 1965, Collets Holding Ltd., Londra 1965.

Kürt Aşiretleri Üzerine Sosyolojik Tetkikler, Ziya Gökalp, Komal, İstanbul 1975.

Merwani Kürtleri Tarihi, Ibn-ul Ezraq, Komal, İstanbul 1975.

The Kurds and Kurdistan, Derek Kenane, Oxford 1964.

Les kurdes (Kürtler), B. Nikitin, Liberarie C. Klincksieck, Paris 1956, Özgürlük yay. 1977.

Les Kurdes et Droit (Kürtler ve Hukuk), Lucien Rambout Editions du Cerf, Paris 1947.

Kurds and Kurdistan, Arşak Safrastian, Harvil Press, Londra 1948.

The Mousul question In International Relations, (Uluslararası İlişkilerde Musul Sorunu), William Spencer, American University, Washington 1965.

Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi'nin kurulması (1923-31), Mete Tuncay, Yurt Yayınevi, Ankara 1981.

Şeyh Sait ve İsyanı, Metin Toker.

The Kurds and their Country (Kürtler ve Ülkeleri: Kürt Halkının İlk Çağlardan Günümüze Kadar Tarihi), Şeyh A. Wahed, Universty Bokk Agency, Lahore 1955.

Kurdish Bibliography (Kürt Bibliyografyası), Uluslararası Kürt Derneği tarafından Hollanda'da yayınlanmıştır, Amsterdam 1968.

Kürt Tarihçisi Muhammed Zeki Emir'in anadilden yayınlanmış iki kitabı: *Kürdistan ve Kürtlerin İlk Çağlardan Bugüne Kadar Kısa Tarihi*, Bağdat 1931, ve *İslam Çağında Kürt Devletlerinin Tarihi*, Bağdat 1937.

elinde karşı ordudan savaş esiri bulunduğundan, taraflar, karşı tarafın elindeki kendi esirlerini de bir ölçüde düşündüklerinden, karşılıklı olarak birtakım uluslararası kurallara uyarlar. Günün birinde esirlerin takas edileceğini bildiklerinden, esir aldıkları karşı taraf askerlerinin mümkün mertebe sağ kalmasına çalışırlar. Yarın ki, takasta "kelle hesabının önem kazanacağını düşünerek" savaş esirlerine daha yumuşak davranırlar.

K. Evren faşizminin askeri toplama kampları ise, tıpkı Nazilerinki gibi, Latin Amerika faşistlerininki gibi hiçbir hukuki kural tanımamaktadır.

Evet, faşist Türk Cuntası'nın hapishanelerindeki anti-faşist siyasi tutuklular, savaş esirlerinden de daha kötü şartlar altındadırlar.

FAKAT onları sıradan savaş esirlerinden ayırdeden temel ve çok önemli bir fark vardır: o da taşıdıkları bilinçtir.

Savaşan iki burjuva ordusundaki askerlerin büyük çoğunluğu devlet zoruyla askere alınmışlar ve cepheye sevkedilmişlerdir. Bunlardan bir kısmı da burjuvazinin savaş için yaptığı milliyetçi-şovenist propagandanın etkisinde kalarak gönüllü olarak askere yazılıp, cepheye gitmişler, ama savaşın felaketini kısa zamanda görmüşlerdir. Fakat artık geri dönüşü olmayan bir yola girdiklerinden mecburen savaşmışlardır.

Burjuvazinin savaş zamanları dışında da ordusunda bulunan profesyonel askerler (subaylar) ise barış zamanları militarist böbürlenmelere ve askercilik oyununa pek düşkün olsalar bile, savaşa, ateş hattına gidince hanyayı konyayı anlarlar.

Bu nedenle savaşan burjuva ordularının tutsak aldığı savaş esirleri ile bugün Cunta'nın elindeki siyasi tutuklular arasında BİLİNÇ ve İNANÇ bakımından NİTEL fark vardır. Haksız bir savaşa istemeyerek –veya isteyerek– gitmiş subaylar ve erlerin büyük çoğunluğu savaş içinde savaşı tanırlar ve nasıl da anlamsız bir uğraş içinde olduklarını görürler. Hele hele esir düşen bu durumdaki askerlerin içinde bulundukları anlamsızlık ve yanılmışlık duygusu çok daha fazladır.

Ama, şu anda faşizmin zindanlarında bulunan arkadaşlar için aynı şey sözkonusu değildir.

Onlar ister komünist olsunlar, ister olmasınlar, faşizme, emperyalizme, tekelci sermayeye ve şovenizme karşı haklı bir mücadeleye girmiş insanlardır. Bu tercihlerini bilerek, isteyerek yapmışlar, politize olmuşlar ve politik mücadeleye girmişlerdir. Bu siyasi nitelikli insanlar, faşizmin hapishanelerine niçin düştüklerini bilirler. Haksız bir dava için değil, haklı bir dava için mücadele ettiklerinin bilincindedirler.

Elbette bu siyasiler arasında bir azınlık mücadelenin bunca şiddetli koşullarıyla karşılaşınca bocalama ve bilinç bulanıklığı geçirebilir. Bu mücadelenin hiç de öyle kolay olmadığını ya da kendisine göre olmadığını farkedebilir. Bunlardan devrimci-ilerici mücadeleye girdiklerine pişman olanlar çıkar.. Fakat çok şiddetli bir terörün hüküm sürdüğü 12 Eylül'de sevinilecek ve gurur duyulacak bir olgu olarak yeniden ve yeniden görülmüştür ki, bu gibi zayıf ve dayanıksızların sayısı, boyun eğen ve uzlaşan siyasilerin sayısı çok azdır.

Gerçekten çok azdır.

Şu anda faşizmin toplama kamplarındaki siyasi tutukluların *çok büyük çoğunluğu* faşizme boyun eğmemiştir. Askeri cezaevlerinde sık sık meydana gelen ve Türkiye kamuoyuna duyurulmayan direnişlerin, boykotların, açlık grevlerinin üç yıldır ardı arkası gelmemektedir. Faşizm tüm dehşetine rağmen kendi düşmanlarına boyun eğdirememiştir.

Bugün Cunta'nın toplama kamplarında faşist terör ile siyasi tutuklular arasında kıyasıya bir mücadele devam etmektedir. Hem de eskisinden daha şiddetli olarak.

Bu konuda, öncelikle, en önemli birkaç noktanın altını çizmek istiyoruz:

Herşeyden önce Cunta'nın hapishanelerinde verilmekte olan mücadele İNSAN ile İNSANSIZLIK arasındaki mücadeledir. Bunu asla unutmamak gerekir.

Sömürücü sınıfların insanlık düşmanı karakterini en şiddetli olarak temsil eden faşizme karşı verilen mücadele, elbette politik mücadeledir, ama bunun da temeli, özü, İNSAN OLMANIN, insanlık düşmanlığına karşı mücadelesidir.

Ve tarihin akışı kesinlikle İNSAN lehinedir. Eninde sonunda kazanan İNSAN'dır ve hep öyle olacaktır.

Bu nokta çok önemlidir ve siyasi tutukluların faşizme boyun eğmemelerini bir politik olgu olarak almaktan çok, meseleyi bu açıdan –İNSANLA İNSAN DÜŞMANLIĞI arasındaki mücadele olarak– görmek daha doğrudur.

Evet, biz İNSANIZ ve karşımızdakiler insanlık düşmanlarıdırlar.

● Hapishanelerde her türlü zulme karşı boyun eğmeden, kendi düşüncelerimizden, inançlarımızdan, yani *kendi kişiliğimizden ve benliğimizden* ödün vermeden sapasağlam ayakta kalabilmek elbette bir bilinç meselesidir. Ve bu bilincin temelinde ise İNSANA ve İNSANLIĞA olan sonsuz inancımız bulunmalıdır. Asla akıldan çıkarmamak gerekir ki, bir devrimci mutlaka ve mutlaka kitlelere inanmalıdır. Kitlelere inanmak ve güvenmek demek, insana, insanlığa, ve insanlığın ileriye doğru akışına inanmak demektir.

● İnsanlığa ve insana olan inancını

---

larının uygulamaları sonucu pek çok insanın hayatı tehlikeye girmiş, yüzlerce mahkum yakını tutuklanmış, gayrı insanı muameleye tabi tutulmuştur. Bütün bunlara rağmen siyasi mahkumların bulunduğu hapishanelerde açlık grevleri hızla yaygınlaşmaktadır.

Zaten büyük çoğunluğu Cunta mahkemelerinde hukuk dışı uygulamalarla haksız yere mahkum olan veya yine yok yere tutuklanmış siyasilerin biran önce serbest bırakılmalarının sağlanması önümüzdeki acil demokratik görevlerden birisi olarak durmaktadır. Bu hedefe giden yolda hapishanelerdeki yaşama şartlarının düzeltilmesi uğruna var gücümüzle mücadele etmek de ihmal edilmemesi gereken bir görevdir. İşte Cunta'nın zindanlarında başlatılan ve hızla yaygınlaşan açlık grevinin desteklenmesi, bu eylemle her türlü dayanışmanın sağlanması, grevin amacına ulaşması için azami çaba gösterilmesi bugün büyük önem taşımaktadır.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi olarak, faşist Cunta'ya karşı sürdürülen mücadelede, hapishanelerdeki açlık grevini var gücümüzle desteklerken, Türkiye'deki ve tüm dünyadaki demokrasi güçlerini, Cunta'nın mahkumlara ve grevcilere uyguladığı hayvanca zorbalığı protesto etmeye, Cunta'yı insanlık dışı uygulamalardan uzaklaştırmak için baskı imkanlarını kullanmağa çağırıyor, TSİP'liler dahi olmak üzere açlık grevindeki insanlarımızın metanet, kararlılık ve sabırla yürüttükleri mücadeleyi yürekten selamlarız."

yitiren bir devrimci, veya daha kötüsü devrimci politik eylemin temelde *insan için* olan özünü kavramadan, özümsemeden yüzeysel bir politik bilinçle, birtakım ideolojik kavramları şablon gibi belleyerek devrimci olmuş bir kişi, hapishanede –veya dışarda– faşist terör altında kendine olan inancını yitirir, paniğe kapılır, depresyona uğrar ve sonuçta mücadeleden vazgeçip teslim olur.

● Faşizme karşı, emperyalizme karşı, tekelci sermayeye karşı, egemen sınıflara karşı mücadelede SINIF DÜŞMANLARIMIZA olan kinimiz sonsuzdur. Ama bu asla bireysel ve kişisel bir kin değildir. Kitlelere inanan, halkların kurtuluşuna inanan bir devrimcinin, düşmana karşı beslediği öfke ve kin toplumsaldır, kişisel değildir.

Tek tek kişileri ve kişisel bilinçleri faşizm altedebilir. Ama inancımız gibi öfkemiz de emekçi sınıflar içinse, bugün büyük çoğunluğu bilinçlenmemiş ve politikleşmemiş de olsa, kitlelere olan güvenimizi asla yitirmeyiz ve işte o zaman bilincimiz, öfkemiz ve dolayisiyle direncimiz toplumsal, kollektif bir nitelik kazanır. Değil aylarca, yıllarca bile tek başımıza bir hücrede kalsak bilise bize o toplumsal inancımız, İNSANA olan inancımız güç verir, direnme enerjisi verir. Fizyolojik olarak yıpransak bile, psikolojik olarak faşizmin karşısında dimdik, sapasağlam ve dipdiri dururuz.

● Bugün faşizm karşısında geniş yığınların hatta geniş anti-faşist politik kesimlerin örgütsel düzeyi yüksek değildir. Halk güçleri faşizm altına örgütsüz ve dağınık girmişlerdir. 3 yıldan beridir, şu ana kadar da faşizme karşı tüm anti-faşist güçleri kucaklayan bir alternatif, bir merkezi otorite, yani demokratik bir cephe oluşabilmiş değildir.

Bu nedenle, faşizm yerleşebilmiştir, kurumlaşabilmiştir, hükmünü icra etmektedir. Gene bu nedenledir ki, kitleler alternatifsiz, çaresiz durumdadırlar. Bu anlamda sindirilmişlerdir... Fakat yaşanılan bu hareketsizliğe, durağanlığa asla aldanmamak gerekir. Çünkü sosyal olayların gelişimi fen dilinde aritmetik dizi denilen tedrici ve adım adım gelişme değildir. Sosyal birikim ve sıçramalar halindedir. Sosyal pratik dümdüz bir çizgi değildir, inişli-çıkışlı, zikzaklı ve yer yer gerilemeli bir hattır.

Ve birikim olgunlaştığı zaman, bunu sıçrama izler. Bugün faşizm karşısında halklarımızın durumu da budur... Bir geri çekilme yaşanmıştır. Şu anda ise birikim dönemi yaşanmaktadır. Toplumda yüzeyde gözüken durağanlığın nedeni budur.

Hapisteki devrimcilerin direnme gücünde olumlu veya olumsuz rol oynayan başka önemli bir faktör de ÖRGÜT meselesidir. Faşizm 12 Eylül'den bu yana devrimci-ilerici örgütlerin pek çoğuna ağır darbeler indirmiş, geniş polis operasyonları birçok örgütü çözmüş ve onbinlerce militanı tutuklayabilmiştir.

Bu nedenle, amatör örgütlenmelerin, bilimsel sosyalist ilkeler dışındaki siyasi çalışmalara dayanan grupların, ya da bilimsel sosyalizm adına gevşek yapılar, kof örgütler halinde oyalananların daha çok hasar vermiş olmaları, halen cezaevinde bulunan birçok militanın kendi örgütüne olan güvenini haklı olarak sarsmıştır. Bu da hapisteki siyasilerin moralleri üzerinde olumsuz bir etki yapmaktadır.

● Ayrıca hapishanelerdeki insanlık dışı koşullara karşı dayanıklı olabilmek için iyi beslenme şarttır. Tutuklulara verilen yemekler ise son derece kötü ve azdır. Askeri cezaevlerinin kantinlerinde satılan proteinli, vitaminli, karbonhidratlı besin maddeleri ise ateş pahasınadır. Bu konuda tam bir vurgun sözkonusudur. Askeri tutukevi yönetimleri –ve yolsuzluk yapan kantin subayları, onların komutanları– üç yıldır siyasi tutukluları tam anlamıyla soymaktadırlar.

Yani iyi beslenmek için hapishanelerdeki siyasi tutukluların çok paraya ihtiyaçları vardır. Oysa hapisteki militanların çok büyük çoğunluğunun yurtiçinde örgütleri dağıldığı için bu parasal yardımı kendi benimsemiş oldukları örgütlerden görememektedirler. Aileleri ise dar gelirli emekçilerdir. Bazılarının ana-babaları köylüdür, çocuklarına hiç para gönderememektedir. Bazıları evlidir, çocuğu vardır, dışarda eşi işsizdir veya çok az gelirle yaşamaktadır. Bazılarının eşleri de tutukludur, çocuklarına büyük anneleri veya bir başka yakınları bakmaktadır, vb... vb...

İlerici tutukluların eskiden beri hapishanelerde komünler halinde dayanışmaları bu konudaki en etkili silahtır. Cunta'nın gardiyanları komünleri önlemek için çok uğraşmışlardır fakat başaramamışlardır.

● Bir başka önemli nokta da şudur. Siyasi tutuklulardan geçmişte maceracı örgütlenmeler ve eylemler içinde yeralan yurtseverlerin birçoğu politik süreçte siyasi olgunluk kazanmakta, geçmişe özeleştirisel bir gözle bakabilmekte, maceracılığın çıkmazını görmekte, bilimsel araştırmalara yönelmektedirler.

Küçük burjuva devrimciliğinden gelip geçmişe özeleştirisel bakmak, –bunu panikleyerek ya da günah çıkararak yapmamak kaydıyla– olumlu bir şeydir. Bu durumdaki siyasi tutuklular, birincisi, geçmişi özeleştirisel olarak irdelerken nedensellik ilkesini unutmamalı ve meselenin özüne inmelidirler, yenilgiyi yüzeysel-teknik-taktik gerekçelere bağlayarak doğruya varılamaz; ikincisi, kendilerindeki yanlış görüşleri yıkarken, onların yerine doğruyu (işçi sınıfı bilimini ve ilkelerini) koymazlarsa, kendilerini boşlukta hissetmeleri, umutsuzluğa ve yılgınlığa kapılmaları kaçınılmaz olur; üçüncüsü, geçmişteki yanlış görüşlerinden ve eylemlerinden dolayı "günahkâr" ve "tövbekâr" bir psikolojiye girmek yanlış ve tehlikelidir. Böylesi bir tutum, bir yurtseverin tüm geçmişini inkâr etmesi de idealist bir tutumdur. Oysa konuya neden-sonuç ilişkisi bütünlüğünde bakmak gerekir. Bu durumdaki kişi 12 Eylül'e gelen süreci, karanlık güçlerin uyguladığı mizanseni, faşist sokak terörünün tırmandırılmasını ve buna karşılık küçük burjuva devrimciliğinin geliştiğini, kendi sınıfsal konumunu, kendi dünya görüşündeki küçük burjuva ögeleri gördüğü takdirde geçmiş eylemleri hakkında sağlıklı bir değerlendirme yapmaya başlar. Aksi halde tümden inkârcılığa gitmek, işçi sınıfı politik hareketinin henüz güçlü olmadığı, daha önemlisi kitlelerin hareketsiz olduğu bu koşullarda kaçınılmaz olarak özeleştiri psikolojisi içindeki küçük burjuva devrimcilerinin mücadeleden hepten vazgeçmesini getirebilir.

● Hapishanelerdeki siyasi tutukluların direnci ve dayanma gücü üzerinde olumsuz etki yapan bir başka faktör de, 12 Eylül öncesinin bölünmüşlüğündeki bölünmüşlüğün ve kısır tartışmaların içeride de sürmesi, hatta yer yer düzeyi daha da düşmüş, ideolojik-siyasi muhtevası daha da zayıflamış, belli ölçülerde kişiselleşmiş olarak devam etmesidir.

Bu husus değişik akımlardan tüm ilerici tutukluların hapishanelerdeki dayanışmalarını geliştirmeyen, güçlü kollektif davranışlarını önleyen, siyasilerin faşizme karşı birliğini engelleyen bir olumsuzluktur ve mutlaka aşılmalıdır.

● Öte yandan, hapishanede yatan

(Devamı 14. sayfada)

ŞOVENİZM VE MİLLİYETÇİLİK – V

RUS DÜŞMANLIĞI

Türk şovenizminin Osmanlılardan kalma diğer bir özelliği de, uzun yıllar kıyasıya savaşmış olan iki feodal imparatorluğun (Çarlık Rusyası ve Osmanlı devletinin) arasındaki kökleşmiş düşmanlığı, Türk burjuvazisinin bugün kendi anti-komünist propagandasında kullanmasıdır.

Rusya ve Osmanlı imparatorlukları arasında 17 nci yüzyıl sonlarından, 20 nci yüzyıl başlarına kadar (1. Dünya savaşı dahil) 250 yıl boyunca çok sayıda savaş geçmiştir. Böylesine uzun bir dönem boyunca süren bu savaşlar Türk halkında belli bir Rus aleyhtarlığı yaratmıştır. İşte bugünkü Türk burjuvazisi komünizm düşmanlığı güderken, halktaki bu eski duygulardan yararlanmak istemektedir.

Oysa 1917'de Büyük Ekim Devrimi'yle Rusya'da işçi sınıfı iktidara gelerek dünyanın ilk sosyalist devletini kurmuştur. Uluslararası işçi sınıfının kalesi olarak yükselen Sovyetler Birliği'nin gücü emperyalizmi korkuttuğu kadar, onun işbirlikçisi Türk tekelci burjuvazisini de korkutmaktadır.

Halkları birbirine kırdırmış olan Osmanlı ve Çarlık rejimleri, aynı zamanda kendi toprakları üzerindeki milliyetleri de ezmiş despot devletlerdi. Oysa 1917'den beri kuzey komşumuzda işçi sınıfı iktidarı ve halkların egemenliği vardır. Türkiye'de ise burjuva devrimi kurtuluş savaşıyla birlikte hedefine ulaşmış ve burjuva devleti kurulmuştur.

Çarlık Rusyasındaki devrim, sadece işçi sınıfını özgürlüğe kavuşturmamış, aynı zamanda, devrimin öncüsü olan işçi sınıfı o çok uluslu devlet altındaki ezilen ulusları, yüzü aşkın ulus, milliyet ve etnik grubu da ulusal özgürlüğe kavuşturmuştur.

Dahası da, 1917 devrimiyle kurulan dünyanın ilk işçi sınıfı devleti o günden bu güne kadar tüm dünyada ezilen ulusların, ulusal toplulukların emperyalizme, sömürgeciliğe ya da ulusal baskıya karşı verdikleri kurtuluş mücadelesinin en büyük destekçisi olmuştur.

Sovyet devletinin ilk desteklediği ulusal kurtuluş savaşı da işgal altındaki Türkiye'de emperyalizme karşı verdiği ulusal bağımsızlık mücadelesidir.

Ulusal burjuvazinin öncülüğünde verilen bu kurtuluş savaşı Sovyet desteğiyle başarıya ulaştıktan sonra, Türk burjuvazisi ulusal niteliğini yitirmiş ve içeride kendi sınıfsal diktatörlüğünü kurup, pekiştirmek özellikle işçi sınıfı ve Kürt halkı üzerinde her türlü despotizmi uygularken dışarıda ise Atatürk'ün deyimiyle "muasır garp medeniyetlerini" (çağdaş batı uygarlıklarını) kendisine örnek tutmuş ve "garp aleminde" (yani kapitalist dünyada) yerini almıştır.

Ne var ki, gene Türk burjuva devletinin Batı'ya olan tüm özentisine rağmen, Batı'nın o sırada ona el uzatacak hali yoktur. Çünkü emperyalist paylaşım savaşı sona ermekle birlikte emperyalistler arasındaki çıkar kavgası kıyasıya sürmektedir. Birinci Dünya Savaşı batı dünyasında büyük yaralar açmış dudumdadır. Özellikle Avrupa'da sınıf mücadeleleri savaştan sonra daha da şiddetlenmiştir.

1 inci Dünya Savaşı sonrasının batı dünyası önemli toplumsal çalkantılar ve ekonomik sıkıntılar içindedir.

Nitekim ilk önce ABD'de patlayan 1929 büyük krizi 3 yıl boyunca kapitalist dünyayı şiddetle sarsmıştır.

İşte böyle bir ortamda, Türk tekelci burjuvazisi emperyalist sistemin geçirdiği büyük sarsıntı nedeniyle batı ekonomisiyle daha ileri bütünleşmeye gidememiş minimun düzeydeki bir dış ticaretle kendi yağında kavrulmuş, ürettiğini tüketen ve büyüme göstermeyen, gelişmeyen, "muasır medeniyetlere" yetişme şansı olmayan uluslararası kapitalist planda "kapalı ekonomi" diyeceğimiz bir kısırlık içinde oyalanmıştır.

Bu nedenledir ki, feodaliteyi tasfiye edememiş, sanayi atılımları ve önemli yatırımlar yapamamıştır.

İlginçtir ki, o dönemde yapılan yatırımların da en önemlilerinin finansmanını ve teknolojik yardımını Sovyetler Birliği sağlamıştır.

Uzun yıllar halkın giyim ihtiyacını ucuza sağlayan Sümerbank fabrikaları ve yine şeker ihtiyacını karşılayan bazı şeker fabrikaları Sovyetler Birliği'nin o zamandan kalma eserleri arasındadır.

İşte genç Cumhuriyet, burjuva niteliğine rağmen, bu ekonomik yardımlardan dolayı, resmi olarak Sovyet aleyhtarlığı yapmamıştır. Ama aynı kemalist burjuvazi gayri resmi planda azılı bir anti-komünizmi Osmanlılardan kalma Rus düşmanlığıyla birleştirerek sürdürmüştür.

Büyük ekonomik krizden sonra kapitalist dünyada çalkantılar durmamış ve 2 nci Dünya Savaşı patlak vermiştir.

Bir yanda Nazi emperyalizminin başını çektiği faşist cepheye karşı dünya demokratik güçleri, başta Sovyetler Birliği ol-

mak üzere, mücadele ederken Türkiye tarafsız kalmakla yetinmemiş Nazi Almanyasına stratejik cevherlerden krom ile, buğday ve çeşitli besin maddeleri satmıştır. Türkiye'nin savaştaki tutumu işte böyle bir "tarafsızlık"tır. Dahası da savaşın en şiddetli yıllarında Nazi Almanyasıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin diplomatik ve askeri ilişkileri de iyidir. (*)

SOĞUK SAVAŞ VE SOVYET DÜŞMANLIĞI

2 nci Dünya Savaşından sonra ABD tarafından başlatılan Soğuk Savaş'ın bir parçası alan Truman Doktrini ile Yunanistan ve Türkiye emperyalizme sıkı sıkıya bağlanırken, B. Avrupa'yı silahlandırma için getirilen Marshall Planı da Türkiye'yi askeri bakımdan ABD güdümüne sokuyordu. Marshall planının bir ileri adımı olarak NATO'nun kurulması ve 1950'de emperyalizmin Kore halkına karşı haçlı seferini başlatması, Nazilere karşı dünya demokratik güçlerine yardım etmemiş olan Türkiye'nin, —topraklarının tamamını kurtarmak için mücadele eden— Kore halkının özgürlük savaşına karşı ABD ordusu emrine çok sayıda asker göndermesi, derken NATO' ya girmesi ile Türkiye Sovyetler Birliğine ve dünya sosyalist sistemine karşı emperyalizmin bir ileri karakolu haline getirilmiştir.

Soğuk Savaş yıllarında tüm Batı dünyasında başlatılan şiddetli anti-Sovyetizm ve anti-komünizm kampanyasına Türk burjuvazisi ve devleti de bütün olanaklarıyla katılmıştır. Sovyet düşmanlığı o dönemde devletin sadece gayrı resmi değil, resmi politikası haline getirilmiştir.

Türk devletinin anti-Sovyetizmi sadece genel bir "hür dünya" ve "demir perde" edebiyatıyla sınırlı kalmamıştır. Bu keskin anti-Sovyetizm isterisi, Osmanlılardan kalma Rus düşmanlığıyla birleştirilmiştir.

Türklerin en büyük düşmanının Ruslar olduğu, Sovyetler Birliği'nin "Türkiye'yi yutmak" istediği burjuvazinin resmi ve gayrı resmi sözcüleri, devlet radyoları, günlük gazeteler tarafından tekrarlanıp durmuştur. Hayali "Rus casusları", düzmece "komünist sabatojları" ilan edilmiş ve bilinçsiz kitlelerin gözünde bir "komünizm ve Rusya" umacısı yaratılmak istenmiştir.

Radyo haber bültenleri ve özel programlarından, gazetelerdeki manşetlere, tefrikalara, camilerdeki vaaz ve hutbelere kadar yıllarca Rus düşmanlığı körüklenmiştir.

Öte yandan ABD kurtarıcı olarak gösterilmiş, Amerikan hayranlığı yayılmak istenmiş, "Amerika olmazsa biz yaşayamayız", "her şeyimizi Amerika veriyor", "Amerika olmazsa Ruslar Türkiye'yi işgal ederler" gibilerinden en pespaye propagandalarla Rus düşmanlığı, Amerikan hayranlığıyla bütünleştirilmiştir.

Kore savaşına gönderilen binlerce Türk ve Kürt emekçisi hayatlarını yitirirken, bu emperyalist uşaklığı dahi Türk şovenizminin hizmetinde kullanılmıştır. "Türk askerlerinin ne kahraman oldukları", "Tüm dünyanın Türklere parmak ısırdığı, hayran kaldığı", "En kahraman milletin Türk milleti olduğu" takrarlanıp durmuştur. Örneğin Kore savaşında Kunuri muharebesi vardır ki, Türk resmi ideolojisine göre bu muharebede "Türkler destan yazmışlardır". Türk şovenizmi, en fazla övündüğü İstanbul'un fethi, Kosova Meydan Muharebesi, Kanije müdafaası gibi muharebelere, Kore'de bir de Kunuri'yi eklemiştir. Türk şovenizmi "Kızıllara karşı" "kahraman Türk askerinin" nasıl savaştığını ve nasıl şehit olduğunu ballandıra ballandıra anlatıp durmuştur. (Oysa askerlik tarihi açısından Kunuri muharebesi hem Türk tugayı için hezimettir, hem de Amerikan uşaklığının Kunuri'de ölen Türkiyeli emekçilere ödettirilmiş bedelidir. Amerikalı generaller kendi küçük bir grup askerine zaman kazandırmak için Türk tugayına bağlı bir alayı satranç piyonu gibi küçük bir vadiye sürmüş, ve bile bile ölüme yollamış, ayrıca kuşatma altındaki Türk tugayına dışardan yardım da göndermemiştir. Sonuçta Türk devletinin emperyalist uşaklığı ile Kore emekçilerine karşı gönderdiği askerler Kunuri'de —tüm Kore savaşında— emperyalizmin ve onun Türk işbirlikçilerinin kurbanı olmuşlardır. Fakat bu olay, Kunuri muharebesi başta olmak üzere Türk devletinin şovenist ve militarist propagandası için, anti-Sovyetizm propagandası için 180 derece tersyüz edilip riyakârca kullanılmıştır. Kore'de Amerikan generallerinin elini öpen zavallı Türkiyeli askerlerin resimleri birer utanç belgesi olarak yayınlanırken, Tokyo hastanelerindeki Türk tugayından yaralı erleri ziyaret eden Amerikan generallerinin, politikacılarının resimleri Türk şovenistleri tarafından gazetelerde bir iftihar kaynağı, bir övünç olayı olarak yayınlanmış, kurtuluş savaşı veren Korelilere karşı savaştırılan Türkiyeli askerlerin ne kadar fedakâr oldukları, nasıl da gözlerini kırpmadan ölüme gittikleri, bir "Türk askerinin 10 Amerikalı askere bedel olduğu", Türkiye' nin komünizme ve "Sovyet tehlikesine karşı" "Hür dünyanın en sadık bekçisi" olduğu yolundaki Amerikan yetkililerinin demeçleri Türk radyolarında, gazetelerinde yıllarca yayınlanıp durmuştur.

Soğuk savaşın azgın anti-komünizmi ve anti-Sovyetizmi içinde Türk burjuvazisi "Rusların, kanla sulanmış Türk toprakların-

(*) Nazi Almanyasından günümüze kalmış savaş süresindeki propaganda filmlerinden birinde (1943 Temmuz) Türk subaylarını Doğu cephesinde Sovyet ordularına karşı savaşta gösteren görüntüler verilmekte ve onlardan övgüyle sözedilerek, Türk subaylarının askeri bilgi, görgü ve yeteneklerini geliştirme ve yeni silahlar öğrenmek için Alman ordusunda konuk olarak bulundukları söylenmektedir.

da, boğazlarda gözü olduğu"nu söyleyip, vatan-millet-sakarya edebiyatı yaparak kitleleri şartlandırmak için elinden gelen her şeyi yapmıştır.

Daha sonraki yıllarda sosyalist sistemin soğuk savaşı aşıp, yumuşama sürecini başlatmasıyla birlikte Türk burjuvazisinin elindeki anti-Sovyetizm propagandası hiç değilse devlet-hükümet yetkilileri tarafından yapılamaz olmuştur. Ama burjuva basını ve burjuvazinin tüm araçları anti-komünizmi iflas olmaz bir anti-Sovyetizmle birleştirerek sürdürmüşlerdir. Devletin resmi sözcüleri ise detant gereği, Sovyetler Birliği'nin adını anmadan, "Beynelmilel komünizm", "düşmanlarımız", "Türkiye toprakları üzerinde menfur emeller besleyenler" vb. gibi terimlerle yatıp-kalkıp Sovyetler Birliği'ne sövmüşlerdir.

Bütün bunlara rağmen, bir yandan Türkiye'de sosyalist, demokratik ve anti-emperyalist mücadelenin güçlenmesi ve anti-Sovyet propagandalara karşı koymasıyla, genelde ise toplumsal politikleşmenin, uyanışın ve demokratikleşmenin gelişip yaygınlaşmasıyla; öte yandan Sovyetler Birliği'nin yumuşama politikasının emperyalizmi geriletmesiyle, egemen burjuvazinin "Rus umacısı", "Rus heyulâsı" demagojileri etkisini iyice yitirmeye başladı.

1960'larda Amerikan emperyalizminin "Hür dünya" tekerlemesi etkinliğini iyice yitirdi ve özellikle Vietnam savaşıyla ve dünyanın dört bir yanında düzenlenen CİA patentli komploların açığa çıkmasıyla, Türkiye' de de ABD'nin maskesi iyice düştü.

Artık Türk burjuvazisi geniş kitleleri "Rus düşmanlığı" ile kandıramıyor. Buna rağmen anti-Sovyetizm için elinden geleni yapıyor. Türk burjuvazisi emperyalist efendisine uyarak Moskova olimpiyatlarını boykot ediyor, Afganistan'daki karşı-devrimcilere yardım gönderiyor, Ermeni teröristlerinin eylemlerini riyakârca Sovyetler Birliği'nin eylemleri diye gösteriyor, Sovyetler Birliği'nin kınamasına rağmen gene de kitlelere bu eylemlerin kökeninde "Sovyet tertibi"nin, "Sosyalist Ermenistan' ın" yattığını utanmadan söylüyor, ezilen Kürt ulusunun demokratik mücadelesini "bölücülük" diye tanıtıp, "Düşmanlarımız Türkiye'yi bölüp parçalamak istiyorlar" diyor.

Özetlersek, Osmanlılardan kalma Rus düşmanlığını, çok sayıda halkın ülkesi ve ortak yönetimi olan Sovyetler Birliği kurulduktan sonra anti-komünizmle birleştiren Türk burjuvazisinin bu silahları iyice paslanmıştır.

Buna rağmen, Türk ırkçıları Sovyetler Birliği'nde 50 milyon "ırkdaşımızın esaret altında" yaşadığını ileri sürerler, Türk şovenistleri spor sayfalarında bile Rus düşmanlığı yaparlar, bir Türk güreşçisi eskaza bir Sovyet güreşçisini yenecek olsa şovenistlerin şamatası ayyuka çıkar. Türk subayları beğenmedikleri erlere "Moskof askeri misin?" demekle hakerat ettiklerini sanırlar, ilh..., ilh...

12 Eylül'den sonra faşist diktatörlük Sovyetler Birliği'nin adını anmadan, ama onu kastettiğini herkesin anladığını bilerek, "bizi içerden çökertmek isteyen düşman" diyerek, "günümüzde ülkelere doğrudan harp ilan etmeden, o ülkeleri içeriden fethetmek isteyen savaş biçimini kullanan devletler vardır" diyerek ve benzeri sözlerle Sovyet aleyhtarlığını körüklemektedir.

Ama bütün bu demagojiler de iflas etmiştir. Artık kitleler bütün bu sözlerin Cunta tarafından "gitmemek için bahane" olduğunu bilmektedir.

Önümüzdeki yıllarda dünyanın, Orta Doğu'nun ve Türkiye' nin yaşayacağı olaylar, Türkiyeli emekçilerin daha geniş kesimlerinin gözünde ak koyunla kara koyunu daha da açıklıkla sergileyecektir.

Osmanlılardan kalma Rus düşmanlığı kitlelerde günümüzden bir hayli zaman önce zaten silinmişti. Soğuk Sava yıllarındaki anti-Sovyetik propagandaların etkisi ise detant sürecinden başlayarak ve Türkiye'deki toplumsal-siyasal dinamizme bağlı olarak halk üzerindeki etkisini yitirmiştir. Anti-komünizm silahı ise faşizmden bunalmış kitlelerin gözünde büsbütün paslanmaktadır.

Türkiye toplumunun ileriye doğru bilinçlenmesinde, politikleşmesinde, gelecek yılların kitlesel hareketlenmesinde geniş emekçi kesimler yepyeni anlayışların, ileri ve aydınlık düşüncelerin sahibi olacaklardır. Dünyayı daha iyi anlayacaklardır. Emperyalizmi daha iyi tanıyacaklardır. Kimin gerçek dost, kimin düşman olduğunu daha iyi göreceklerdir... Ve sınıf pratiği içinde kitlelerde güçlü bir Sovyet dostluğu, sempatisi yaygınlaşacaktır.

●●

İFLAS EDEN ŞİRKETLER Mİ, EKONOMİNİN KENDİSİ Mİ?

(6. sayfadan devam)

namamaktadır. Bir kısım patronların, gidişin zorlamasıyla, ama yine de kendi rızalarıyla üretim araçlarının özel mülkiyetlerinden vazgeçmelerinin, vazgeçmek zorunda kalmalarının başka açıklaması olamaz.

Aslında bu tesbitimizin yeni bir tarafı yoktur. Türkiye ekonomisinin erişmiş olduğu noktada ortaya çıkan bunalımın yapısal olduğunun, mevcut üretim ilişkileri köklüce değiştirilmedikçe bunalımın derinleşerek süreceğinin daha başka somut göstergeleri vardır ve tarafımızdan da çeşitli vesilelerle dile getirilmişlerdir. Tespitimiz yeni değildir ama onun ne kadar doğru olduğuna, mevcut üretim ilişkileri kabuğunun, sosyalleşmiş üretici güçler çekirdeğinin baskısıyla nasıl çatırdağına, şirket kurtarma operasyonları son derece çarpıcı ve ikna edici bir kanıt oluşturmaktadır. Ekonomik alt yapı devrimci değişimin depremleriyle sallanmaktadır. Emperyalizme bağımlı tekelci kapitalizmin hiçbir gelişme, gelişme bir yana varlığını koruma persperktifi, ekonomik açıdan kalmamıştır. Mülksüzleştirenlerin, mülksüzleştirilecekleri

günler yakınlaşmaktadır.

Tabii bu söylediklerimizden burjuvazinin Türkiye tarih sahnesinden havlu atmakta olduğu anlamı hiç çıkmaz. Evet, kapitalistlerin hemen tamamı esasında kendi düzenlerinin istikbalini pek parlak görmediklerinden (bakmayın onların mutlu yarınlar edebiyatına, hem dayanmak ve birbirlerine moral vermek için, hem de yığınların gözünü boyamak için böylesi işlerine gelir) kişisel ailevi servetlerini azamiye çıkarmanın peşindedirler. Bu arada iflas etme noktasına gelenler, düzenin istikbalinden umutlu olmadıkları için, "bu düzen nasıl olsa sürecek, bugün batarsam öbürgün yine çıkarım" diyemediklerinden, çoğunluğuyla hiçten vurgunladıkları servetlerini riske etmeyi göze alamamakta, ve "bu servet beni de çoluğumu çocuğumu da ölene kadar lüks içinde yaşatmaya elverir" gerekçesiyle, bu imtiyazlarının süreceği bir düzenin bekası uğruna üretim araçlarının mülkiyetinden vazgeçmeğe rıza göstermektedirler.

Ancak bunu Cunta devleti şartlarında göze almaktadırlar. Burjuvazi, devlet tekelci kapitalizminin Türkiye tarihinde en gelişmiş olduğu dönemi yaşamaktadır ve Cunta devletinde özel mülkiyetin devlet mülkiyetine dönüşmesini, ne tek tek kapitalistler, ne de burjuvazinin sınıf olarak kendi büyük tehlike olarak görmektedirler. Aksine şirket kurtarma amelyeleri düzenin bekası uğruna, burjuvazinin *sınıf olarak egemenliğinin* sürmesinin bir garantisi işlevini görmektedir.

Tabii şimdilik. Daha şirket kurtarma operasyonunun başındayız. Ve gelişmelerin nasıl cereyan edeceği tümüyle kestirmek olası değil. Kurtarılacak şirketlerin sayısı kabardıkça buna devletin güç yetirebilmesi de imkansızlaşmaktadır. Ya da aşırı para basarak meselenin çözümü yoluna gidilirse, bunun sonucu enflasyonun yeniden 3 haneli rakamlara tırmanması olur. Bunu göze alacak babayiğit çıkmadığı takdirde –ki mevcut IMF güdümlü ekonomik politikadan beklenemez böylesi– o zaman iflasın eşiğindeki şirketler kaderleriyle başbaşa kalırlar. Kendilerini kurtaracak hamiyetperver tekelci mihraklar çıkarsa ne âla, yoksa çıkacak gümbürtüyü hep beraber seyredeceğiz.

HER ŞEYDEN ÖNCE FAŞİZMİ ALTETMEK ŞARTTIR

Tabii seyretmeyeceğiz. İşçi sınıfı olarak çalışan yığınlar olarak seyretmememiz lazım. Madem ki, bu düzen bir kısım patronların yükte hafif parada ağır ne varsa toparlayıp başlarının çaresine baktıkları kertede çürümüştür, madem ki, mevcut mülkiyet ilişkileriyle üretici güçler arasındaki çelişki böylesine keskinleşmiştir, işçilerin de emekçilerin de artık davranmaları zamanı gelmiş demektir.

Elbette bu bilimsel tespitlerimizden devrimin bu günden yarına gerçekleşeceği anlamı çıkmaz. Ekonomik alt yapının bir proleter devrim için elverişli hale gelmesi devrimin gerçekleşmesine yetmez. Herşeyden önce devrimci durum şartlarının olgunlaşması gerekir. Bu noktada, devrimin öncülüğünü yapacak proletaryanın mevcut örgütlenme düzeyindeki hatırı sayılır eksiklikler ve aksaklıklar dahi, devrimci durum şartlarının olgunlaşması önünde büyük bir handikap olarak durmaktadırlar.

Kaldı ki, devrimle aramızda, proletaryanın, tüm emekçilerin arasında, harcı emperyalizmden karılmış bir duvar yükselmektedir: *Faşist Cunta!* Proletaryanın birinci görevi bu duvarı yıkmaktır. Bu duvar yıkılarak aşılmadan devrimin eşiğine asla gelinemez. Ve bu duvarın yıkılması sadece proletaryanın değil tüm emekçilerin, sadece tüm emekçilerin değil, demokrasiden yana kim varsa herkesin yararınadır. Ve ancak bu duvar yıkıldıktan sonra proletaryayı sosyalizme götürecek olan devrimin şafağı atabilecektir. İşte proletarya için, işte partimiz için hüner faşizm duvarını yerle bir edecek demokrasi güçlerini bir cephede birleştirebilmekte, onları Evren Cuntası'na karşı seferber edebilmektedir.

●●

CUNTA'NIN SEÇİMLERİNİ ONA KARŞI MÜCADELE PLATFORMU YAPACAĞIZ

(2. sayfadan devam)

her türlü ajitasyon ve propagandası ve seçimlere dönük diğer siyasi çalışmalar biçiminde, hem de seçim günü bütün sandık başlarının Cunta'ya karşı olan oylara tanık olacak bir anti-faşist mücadele alanı olarak değerlendirmek tarzında ve ülke genelinde bu, protesto oylarını *Türkiye tarihinin en yüksek "iptal oyları"* olarak tescil ettirmek şeklinde gerçekleşecektir.

● Bu politikanın özü seçimleri boykot politikasıdır. Öngördüğümüz yöntem BOYKOT'un 6 Kasım koşullarında *zenginleştirilerek somutlanmış* biçimidir. Boykotun ülke çapında aritmetik olarak ölçülebilmesi bu yolla daha mümkün olacaktır.

Uygulayacağımız bu boykot yönteminin hukuki sonucu olmayacak, fakat başarı oranında SİYASAL SONUCU olacaktır.

Bu yazı Parti politikamızın açıklanma yazısıdır. Konuyu çeşitli boyutlarıyla 6 Kasım'a kadar tekrar tekrar işleyeceğiz.

●●

ANTİ-FAŞİST MÜCADELE HAPİSHANELERDE DE SÜRÜYOR

(10. sayfadan devam)

insanlar aylarca, yıllarca, gece gündüz birlikte yaşamak zorundadırlar. Bu nedenle hapishane dışında göze çarpmayan bireycilikler, hapishanede –özellikle böyle ağır yenilgi dönemlerinde– ortaya çıkar, kişisel gerginlikler, sürtüşmeler, kavgalar alır yürür. Özellikle kişisel olarak olgunlaşmamış, kendi bireyciliğini ve egosunu yenememiş tutuklular iyice bireycileşirler.

Bu gibi sorunlar komünlerde ve koğuşlarda uygun yöntemlerle, yani kollektif değer yargısını öne çıkararak, bireycilikleri törpüleyerek, iflah olmaz bireycileri, olumsuz tipleri topluluktan yalıtlayıp, kendi haline bırakarak çözülmelidir... Ayrıca her siyasi tutuklu kendini kontrol etmek, düzeltmek, sinirlerine hakim olmak, bireyciliklerini törpüleyip, aşmağa çalışmak zorundadır. Bireyciğili esas alan sömürücü sınıflı toplumun insanları olarak kendi egomuzu kollektivite içinde eritmek ve kendi kendimizi bu açıdan da eğitmek zorundayız ve bilmeliyiz ki, hapishane de devrimciler için bir mekteptir ve *mücadele alanıdır*. Hapishane dışında hareketli politik mücadele içinden, birden bire eylem ve siyasi çalışmanın kısıtlı ve nisbeten durgun olduğu hapishaneye gelince, üstelik de hep aynı insanlarla yıllarca gece gündüz birlikte olunca, kendimizde ortaya çıkabilecek bireycilikleri yenmek için, hapishanenin bir mektep ve mücadele süreci olduğunu, kendi devrimci hayatımızda -öteden beri zaten göze aldığımız– bir kesit olduğunu, yol üzerinde –istenmeyen fakat beklenen– bir uğrak olduğunu asla unutmamak gerekir.

● Ve nihayet, halen mahpustaki siyasi tutuklular faşizmin eninde so-

nunda halk ve demokrasi güçleri tarafından mağlup edileceğini asla akıldan çıkarmamalıdırlar.

Yani toplumsal umuda bağlı olarak, kişisel özgürlük umudunu da asla eksik etmemelidirler.

Müebbed ve uzun hapis cezası alan veya alacak olan siyasiler bilsinler ki: *asla Cunta mahkemelerinin biçtiği süre kadar içeride yatmayacaklardır.*

Çünkü:

● Faşist diktatörlüğün ömrü, onun yaptığı yasaların, verdiği cezaların ancak bilmem kaçta biri kadardır.

● Toplumsal dinamikler ülkemizde ve bölgemizde çok hızlıdır ve faşizm uzun yıllar egemen olamayacaklardır.

● Askeri hapishanelerde cezalar kesinleşince sivil hapishanelere, hiç değilse, militarizmin olmadığı daha ehven koşulların bulunduğu sivil cezaevlerine gidildiğinde okuma, ziyaret ve diğer bazı olanaklar var olacaktır.

● Ve de, nasıl ki, faşizmin hiç bir kararını tanımıyorsak, onun mahkeme kararlarını, hapis cezalarını ve sürelerini de hiç mi hiç tanımadığımızı ve tanımayacağımızı da akıldan çıkarmamak gerekir.

Döne, döne vurgulamak istiyoruz ki, nasıl ki, toplumsal planda insan ile insanlık düşmanlığı arasındaki mücadeleyi mutlaka ve mutlaka İNSAN kazanacaksa, bu mücadelenin bir parçası olan hapishanelerdeki mücadeleyi de mutlaka İNSAN kazanacaktır. Bilinç, azim, inanç, kollektif ruh, birlik ve ÖRGÜT sayesinde kazanacaktır.

Bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın.

●●

İNSANLIK BARIŞI VE YAŞAMI SAVUNUYOR

(Baştarafı 16. sayfada)

tan arasında gerginliği tırmandırmadır. Türk yönetimi Yunanistan'a ve Yunan halkına karşı şovenist propagandayı yaygınlaştırmaktadır.

● Doğu Akdeniz'de barış ve güvenlikle ilgili daha da önemli olay Kıbrıs sorununda görülmektedir. 9 yıl önce Kuzey Kıbrıs'ı işgal etmiş ve tüm Birleşmiş Milletler kararına rağmen askerlerini adadan çekmemiş olan Türk devleti şimdi de adada "bağımsız" bir devlet ilanı yaparak, bu toprakları ilhak etme sevdasındadır. Böyle bir kukla devletin kurulması, Zürih ve Londra Antlaşmaları ile kurulmuş bulunan bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin egemenliğini ve toprak bütünlüğünü yokeden emrivaki durumunun devam ettirilmesi ve daha ileri götürülmesi demektir. Şurasını da hatırlatmak isteriz ki, adada bir Türk devleti kurma hazırlıkları, tüm askeri birliklerin Kıbrıs'tan çekilmesini bir kez daha isteyen son Birleşmiş Milletler kararının alınmasından sonra başlamıştır. Genel Kuruldan geçen bu karar taslağının oylanmasında ABD'nin çekimser kaldığını da ayrıca not etmek isteriz.

● Türkiye'deki askeri diktatörlük, maceracı politikasını bu yılın Mayıs ayı sonunda Irak Kürdistanı'na karşı düzenlediği askeri saldırı ile bir kez daha göstermiştir. Sınırı geçen Türk askeri birlikleri Kürt köylerini yakıp yıkmışlar, ekin tarlalarını ve harmanları ateşe vermişler, pek çok sivili öldürmüşler ve resmen Irak uyruklu olan 2000 kişiyi tutuklayıp, Türk askeri mahkemelerinde yargılamak üzere Türkiye'ye getirmişlerdir. Bu olay da, devletler hukukunun ve uluslararası kuralların bir başka ihlâlidir. Dahası da, Türk Cuntası'nın bu son saldırısı Orta Doğu'daki uzun erimli birtakım askeri-siyasi planlarının bir parçasıdır.

Şunu da ekleyelim ki, adı geçen saldırıdan iki gün önce ABD Genel Kurmay Başkanı Türkiye'ye gelmiştir.

TÜRKİYE'DE HALK KİTLELERİNİN BARIŞSEVER İSTEKLERİ

Şu noktayı önemle vurgulamak isteriz ki, Türk generallerinin bütün bu askeri ve faşist eylemleri, asla Türkiye halklarının iradesini ve isteğini temsil etmemektedir.

Türk Cuntası çalışan kitleleri ezmek için vahşi bir faşist devlet terörü kurmuştur. Nasıl ki, bu Cunta'nın varlığı emekçilerin istemlerine ve özlemlerine tümüyle aykırıysa, onun şovenist ve militarist maceracı dış politikası da aynı şekilde Türkiye nüfusunu oluşturan Türk ve Kürt halklarının barışsever isteklerine taban tabana zıttır.

● Bu nedenle, Türkiye'deki demokratik güçlerin anti-faşist mücadelesi, aynı zamanda Orta Doğu ve Doğu Akdeniz'de barış ve güvenlik için verdikleri mücadelenin kendisidir.

Bütün dünya halkları gibi Türkiye halkları da özgürlük ve barış içinde yaşamak istemektedir.

Diktatörlüğe karşı mücadele eden demokrasi ve barış güçleri Türkiye'deki bu Cunta'yı yıkmanın sadece demokratik özgürlükleri kazanmak anlamına gelmeyeceğinin, Cunta'yı yıkmanın aynı zamanda bölgemizde ve tüm dünyada barış ve detant sürecine de katkı getireceğinin pek iyi bilincindedirler.

Türkiye'de zulüm altındaki kitlelerin özgürlük mücadelesi bugün her zamankinden daha büyük ölçeklerde onların kalıcı ve adil bir dünya barışı için verdikleri mücadeleyle bağlantılıdır.

TÜRKİYE SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ barış sürecine ve dünya barış hareketine Türkiye halklarının en büyük katkısının, şu anki verili durumda, işbaşındaki Amerikancı askeri-faşist diktatörlüğü yıkmakla gerçekleşeceğine kesinlikle inanmaktadır.

***

Dünya barışının can alıcı sorununda tüm insanlığın en geniş ve en büyük kitlesel hareketlenmesi olgunlaşmak üzeredir. İnsanlığın barış için verdiği mücadeleye tüm dünya nüfusunun hemen hemen her kesimi giderek artan oranlarda katılmaktadır.

İnsanlık bir kez barış ve yaşam için ayağa kalkmıştır, İnsanlık, kendi en doğal hakkını, YAŞAMA HAKKI'nı kullanmak için seferber olmuştur.

Ve insanlık bu mücadeleyi mutlaka başaracak ve BARIŞ'ı kazanacaktır.

YAŞASIN ÖZGÜRLÜK !
YAŞASIN BARIŞ !

İnsanlık Barışı Ve Yaşamı Savunuyor

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin, Haziran ayı sonunda Prag'da yapılan barış konferansında delegasyonlara sunduğu metnin ikinci bölümü.

Bir NATO üyesi ve Amerikan müttefiki olan Türkiye ABD emperyalizminin bölgedeki müstahkem mevkilerinden birisidir. Generallerin askeri faşist diktatörlüğü ülkede bütün ilerici ve barışsever güçleri, halk kitlelerini zulüm altında tutmakta, temel insan haklarının ve demokratik özgürlüklerinin zerresine bile tahammül etmemektedir. Resmi ve hesaplanmış rakamlara göre hükümet darbesinin yapıldığı 12 Eylül 1980'den bu yana 150.000'den fazla insan siyasal nedenlerle tutuklanmış veya gözaltına alınmıştır. Askeri yönetim halen hapishanelerde 52.000 siyasi tutuklunun bulunduğu, bunlardan 28 bininin daha şimdiden ağır hapis cezalarına çarptırılmış olduğu –25'inin idam edildiğini– geri kalanların da askeri mahkemelerde yargılanmakta olduğunu açıklamıştır. Sıkıyönetim mahkemelerinde tamamlanmamış davalar arasında Türkiye'nin siyasal ve sosyal hayatının en ileri kesimleri du bulunmaktadır: bunlar işçi sınıfı partileri, diğer ilerici siyasi gruplar, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu DİSK'in yöneticileri ve aynı zamanda yönetimi en ileri siyasi partiler, sendikalar, diğer kitle örgütleri, bazı barışsever sol-kanat parlamenterleri, üniversite öğretim üyeleri, yazarlar ve diğer aydınlar tarafından oluşturulan Türkiye Barış Komitesi yöneticileri de bulunmaktadır.

Türk askeri Cuntası, bir yandan içeride sosyal muhalefeti ezmek misyonunu sürdürürken, uluslararası arenada ise Orta Doğu'da emperyalizmin bu mevziini güçlendirmek görevini yapmaktadır. Açık ve kesin bir gerçekliktir ki, Türk askeri darbesi ABD tarafından yönlendirilmiştir, örneğin Cunta konseyi üyelerinden Hava Kevvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya darbeden 48 saat önce Washington'a bir günlük ziyaret yapıp dönmüştür; darbenin yapıldığı gece, Washington'dan yayın yapan resmi ABD devlet radyosu, Amerikanın Sesi, cuntacılar darbe eylemini tamamlayıp darbeyi ve kendilerini ilan etmeden üç saat önce darbe haberini ve darbecilerin kimliklerini açıklamıştır.

Daha sonraki olaylar darbenin ABD tarafından planlanıp yönlendirildiği gerçeğini sürekli olarak doğrulamış ve Türk askeri rejimi Orta Doğu'da ve NATO içinde ABD çıkarları ve Amerikan askeri, politik planları içinde davranmıştır.

Aşağıdaki olgular Türkiye'deki generaller rejiminin uluslararası konumunu daha iyi göstermek için vurgulanmaya değer noktalardır:

● Cunta Konseyinin yaptığı ilk iş daha önce Türkiye ile ABD arasında imzalanmış bulunan Savunma ve İşbirliği (SİA) antlaşması adını alan ikili askeri paktı Türkiye tarafı olarak onaylamak olmuştur. Bu askeri antlaşma 1980 Ocak başında her iki ordunun genel kurmayları tarafından paraf edilmiş, fakat Türkiye parlamentosundan geçerek onaylanmadığı için askeri darbe tarihine kadar kesinleşmemiştir. Cunta konseyini oluşturan beş komutan, hükümet devirip, parlamentoyu feshettikten sonra, yasama yetkisini de kendi kendilerine verdiklerinden, bu beş darbeci generalin konseyi kendisini Türkiye'nin seçilmiş parlamentosu yerine koyarak ABD ile yapılan ikili askeri antlaşmayı onaylayıp kesinleştirmiştir.

● Askeri darbeden sonra Türkiye'ye yapılan Amerikan askeri ve ekonomik yardımı derhal yükseltilmiştir. 1981 yılında Türkiye, ABD'den yardım alan dördüncü ülke durumuna gelmiştir. 1982 ve 1983'de Türkiye, İsrail ve Mısır'dan sonra üçüncü en fazla Amerikan yardımı alan ülke olmuştur.

● Türk askeri rejimi 291 modern bombardıman uçağını Amerikalı firmalara sipariş etmiş ve Amerikan yönetimi bu siparişler için onay vermiştir. Wall Street Journal gazetesinin tesbitine göre, cari rayiçle 5 milyar doları aşan bu toplu sipariş dünya silah ticaretinde son zamanların en büyük siparişidir.

● Amerikan AWACS ekipmanlarının Türkiye'ye monte edilmesine başlanmıştır.

● Türk Cuntası'nın Birleşmiş Milletler'deki temsilcisi, İsrail'in Golan Tepelerini resmen ilhak etmesi ve Lübnan'ı istila etmesi konusunda İsrail'i kınamak için Birleşmiş Milletler'e sunulan karar tasarılarına "evet" oyu kullanmamıştır. Türk delegasyonu Birleşmiş Milletler oturumlarında ABD delegasyonuyla tam bir uyum içinde davranmaktadır.

● Türkiye'deki on sivil hava alanı halen askeri amaçlar için genişletilmektedir. Bunların finansmanı Pentagon'un NATO Enfrestrüktür Dairesi'nin salt bu iş için verdiği paradan sağlanmıştır. ABD'nin Ankara Büyükelçisi Mr. Hupe, bu havaalanlarının çoğunun Doğu Anadolu'da olduğunu, ihtiyaç halinde Amerikan Çevik Kuvvetlerine kolaylık sağlamak amaciyle kullanılacağını açıklamıştır.

● Aynı Mr. Hupe, hükümetinin Türkiye'ye nükleer silah depo edebileceğini de söylemiştir.

● ABD Dışişleri ve Savunma Bakan yardımcıları günlük Türk gazetesi Milliyet'e son olarak yaptıkları bir açıklamada Türkiye'deki Amerikan üslerinin ve askeri tesislerinin NATO amaçları dışında da kullanılabileceğini belirtmiştir. Açıkça bellidir ki, ABD'nin Orta Doğu'da herhangi bir ülkeye yapacağı askeri saldırıda Türkiye bir sıçrama tahtası olarak kullanılacaktır.

● Türk Cuntası'nın diğer bir provokasyonu da Türkiye ile Yunanis-

(Devamı 15. sayfada)